

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТІ ЖАНЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК
БАСҚАРУ АКАДЕМИЯСЫ

Мемлекеттік Саясаттың Ұлттық Мектебі

қолжазба құқықтарында

Бектаев Ерғали Исраилұлы

**МЕМЛЕКЕТТІК МҮЛІКТІ САТУ САЛАСЫНДА КЛИЕНТКЕ БАҒДАРЛАНУДЫ
АРТТЫРУ**

«7M04120-Мемлекеттік басқару» білім беру бағдарламасы бойынша
Бизнес және басқару магистрі дәрежесін алуға арналған магистрлік жоба

Ғылыми жетекші: _____ Исмаилова Рымкуль Аманжоловна, э.ғ.д.

Жоба қорғауға жіберілді: " ____ " _____ 2023ж.

МСҰМ директоры: _____ Жақиянов Талгат Жардемкулович, э.ғ.д

Астана, 2023

Мазмұны

НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР.....	3
ҚЫСҚАРТУ БЕЛГІЛЕРІ.....	4
Кіріспе.....	5
ӘДЕБИЕТКЕ ШОЛУ.....	8
ЗЕРТТЕУ ӘДІСТЕРІ.....	18
ТАЛДАУ ЖӘНЕ ЗЕРТТЕУ НӘТИЖЕЛЕРІ.....	19
1. Мемлекеттік мүлікті жекешелендіру саласындағы мемлекет пен халықтың қазіргі заманғы өзара әрекеттесу технологияларын талдау.....	12
2. Бәсекелестік ортадағы сауда құралдарын талдау	18
3. Мемлекет құралдарының тиімділігін бәсекелестік орта құралдарымен салыстыру.....	24
Қорытынды.....	35
ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ДЕРЕККӨЗДЕРДІҢ ТІЗІМІ.....	48
Қосымшалар.....	50

Нормативтік сілтемелер

Осы магистрлік жобада мына нормативтік құжаттарға сілтемелер пайдаланылды:

1. 1995 жылы 30 тамызда республикалық референдумда қабылданған Қазақстан Республикасының Конституциясы.
2. «Мемлекеттік мүлік туралы» Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 1 наурыздағы № 413-IV Заңы;
3. «Жекешелендіру объектілерін сату қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 9 тамыздағы № 920 Қаулысы;
4. «Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2015 жылғы 30 наурыздағы № 227 «Мүлікті тәркілеу бөлігінде қылмыстық іс бойынша сот үкімі негізінде не мүлікті мемлекетке беру туралы шешім негізінде тыйым салынған мүлікті өткізу немесе пайдалану қағидаларын бекіту туралы» бұйрығына өзгеріс енгізу туралы» Қаржы министрінің бұйрығы;
5. «Борышкердің (банкроттың) мүлкін (активтерін) сату жөніндегі электрондық аукционды өткізу және ұйымдастырушыны айқындау қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2015 жылғы 17 наурыздағы №178 бұйрығы;
6. «Қазақстан Республикасында мемлекеттік басқаруды дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2021 жылғы 26 ақпандағы № 522 Жарлығы.
7. «Жекешелендірудің 2021 – 2025 жылдарға арналған кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2020 жылғы 29 желтоқсандағы № 908 қаулысы.
8. "Цифрландыру, ғылым және инновациялар есебінен технологиялық серпіліс" ұлттық жобасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы № 727 қаулысы.
9. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы № 730 қаулысымен бекітілген «Қазақстандықтардың әл-ауқатын арттыруға бағытталған орнықты экономикалық өсу» ұлттық жобасы.

Белгілер мен қысқартулар

- Қармин**-Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі;
Комитет-Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті;
АЕО- Мемлекеттің 100% қатысуымен "Есеп-ақпараттық орталығы" АҚ;
ЖК- жеке кәсіпкер;
ЕДБ- Екінші деңгейдегі банктер;
НҚА-Нормативтік-құқықтық актілер;
ШОБ - шағын және орта бизнес;
МЛРД-миллиард;
Млн- миллион;
АЕК- айлық есептік көрсеткіш;
ЕПИР МО-Мемлекеттік органдардың интернет-ресурстарының бірыңғай платформасы;
ҚРЗ- Қазақстан Республикасының Заңы;
ПИФ- жекешелендіру-инвестициялық купондар
ИПФ- инвестициялық-жекешелендіру қорлары

Кіріспе

Өзектілігі. Қазақстан Республикасында мемлекеттік басқаруды дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасы (бұдан әрі-Тұжырымдама) мемлекеттік мүлікті басқару тиімділігін қолданыстағы бағалауды жетілдіру міндетін ұйымдық мәселелерден олардың бәсекеге қабілеттілігі, рентабельділігі және қаржылық орнықтылығы тұрғысынан ауыстыру жолымен айқындайды, бұл қоғамның мемлекеттік мүлікті пайдалану тиімділігін арттырады.[1]

Мемлекеттік мүлікті басқару "Мемлекеттік мүлік туралы" ҚР Заңымен реттеледі, ол мемлекеттік мүліктің құқықтық режимін, мемлекеттік мүлікті, оның ішінде мемлекеттік заңды тұлғаларға бекітілген мүлікті және заңды тұлғалардың жарғылық капиталындағы мемлекетке тиесілі акциялар мен қатысу үлестерін басқарудың құқықтық негіздерін, мемлекеттік мүлікке құқықтарды алу мен тоқтатудың құқықтық негіздерін айқындайды және мемлекеттік мүлікке меншік иесінің және өзге де құқықтарды иеленушінің құқықтарын мемлекеттің тиімді жүзеге асыруын қамтамасыз етуге бағытталған.[2]

Тұтынушылар тарапынан да (бұл жерде мемлекеттік органдар да тұтынушы болып табылады) мемлекет меншігіндегі тәркіленген мүліктерді қолданыстағы порталда сату қиындықтар туғызып жатқандығы айтылды. Мысалы, Қазақстан Республикасының көліктегі Прокуратурасы мәлімдеме жасады. [3]

ҚР Қаржы министрлігі Мемлекеттік мүлікті басқару саясатын іске асыру саласындағы уәкілетті орган болып табылады, ал мемлекеттік мүлікті есепке алу саласындағы бірыңғай оператор-"Ақпараттық-есептеу орталығы" АҚ (акциялардың 100% – ы мемлекетке тиесілі), ол E-Qazyna электрондық порталында (бұдан әрі-электрондық портал) сату, жалға беру бойынша 13 функционалдық операциялық рәсімдерді жүзеге асырады, мемлекеттік мүлікті есепке алу. Есептерді жүктейтін заңды тұлғалар немесе тиісті өкілеттіктері бар мемлекеттік басқару органдары электрондық порталды пайдалана алады.[4]

Алайда, жеке тұлғалар үшін тек "Сауда-саттық" бөлімі қол жетімді. Мұнда қызығушылық тудыратын объектіні табудың қиындығы сияқты кемшіліктер бар, өйткені сатушының БСН-ін, орналасқан жерін енгізу керек, нақты деректерді білу және енгізу керек, ал әлеуетті тұтынушы мұндай ақпаратты алдын-ала білмейді. Жалпы, іздеу жүйесі нашар конфигурацияланған.[5]

Бұдан басқа, мемлекеттік органдар ресми ақпаратты ашық қолжетімділікте белсенді түрде орналастыруға мүдделі емес. Ресми құжаттарға қол жеткізу сұраныс бойынша пассивті немесе ресми түрде беріледі, бұл мемлекеттік аппараттың қызметіне қатысты халықтың хабардар болу деңгейіне әсер етеді.

Мемлекеттік тізілімнің Бірыңғай порталы Адамға бағдарлану тұрғысынан жаңғыртуды талап етеді. Тұжырымдамада мемлекеттік қызметтер көрсетудің проактивті форматына көшу, мемлекеттік қызметтің кадр құрамының сапасын және квазимемлекеттік сектор қызметінің тиімділігін арттыру, реттеушілік және сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатты жетілдіру арқылы азаматтардың

мемлекетпен өзара іс-қимылын жақсарту көзделгенін атап өткен жөн. Мемлекеттік аппарат жұмысының үдерістерін өзгерту нәтижесінде мемлекеттік қызметтер азаматтарға қол жетімді және толық көлемде ұсынылуы тиіс.

Осыған байланысты зерттеу мемлекеттік мүлікті жекешелендіру процесінде мемлекет пен халықтың кең топтары арасындағы проблемаларды зерттеуге бағытталған. Азаматтар қойылған Мемлекеттік мүлік объектілері және мемлекеттік мүлікті пайдаланудың тиімділігі туралы ақпаратқа: пайда мен залал туралы, мемлекет қатысатын кәсіпорындардың төленген дивидендтері, қызметкерлердің орташа жалақысы, персоналға есептелген бонустар туралы, Табиғи ресурстар қалай пайдаланылатыны, қандай жер учаскелері мемлекетке қайтарылғаны, жер қойнауын пайдалануға берілген жерлер қалай пайдаланылатыны туралы ақпаратқа қол жеткізуі тиіс.[5]

Зерттеудің мақсаты құны 100 АЕК-тен төмен шағын объектілерді сату функциясы бар E-Qazyna бірыңғай мобильдік қосымшасын құру арқылы мемлекеттік мүлікті сату кезінде клиентке бағдарлануды арттыру бойынша ұсыныстар әзірлеу болып табылады.

Алға қойылған мақсатқа жету үшін мынадай міндеттер жүзеге асырылатын болады:

- мемлекеттік мүлікті басқарудың теориялық аспектілерін зерттеу, оның ішінде мемлекеттік мүлікті басқарудың қолданыстағы теорияларына, тұжырымдамалары мен тәсілдеріне шолу жасау;

- мемлекеттік ресурстарды басқару тиімділігін бағалау және пайдалануды оңтайландыру үшін қолданылатын әртүрлі модельдер мен әдістемелерді талдау;

- мемлекеттік мүлікті басқарудың тиімділігіне әсер ететін себептер мен факторларды, сондай-ақ олардың өзара байланысы мен өзара іс-қимылын талдау;

- мемлекеттік мүлікті басқару жүйесінің ағымдағы жай-күйін талдау, оның ішінде осы салада бар проблемаларды, кемшіліктер мен шектеулерді анықтау, мемлекеттік реттеуді талдау, қолданыстағы басқару тетіктері мен құралдарының тиімділігін бағалау;

- мемлекеттік ресурстарды пайдаланудың тиімділігін арттыруға және оңтайландыруға ықпал ететін мемлекеттік мүлікті басқарудағы перспективалық бағыттар мен инновациялық тәсілдерді зерттеу;

мемлекеттік мүлікті басқаруды жақсарту, оның ішінде тиімділікті арттыру және мемлекеттік ресурстарды пайдалануды оңтайландыру бойынша ұсыныстар әзірлеу. Ұсынылған шешімдерді енгізудің әлеуетті артықшылықтары мен тәуекелдерін бағалау, сондай-ақ оларды іске асырудың тетіктері мен құралдарын айқындау.

Зерттеу нысаны: E-Qazyna электрондық порталының мемлекеттік мүлікті басқаруы болып табылады.[5]

Зерттеу пәні: мемлекет пен халықтың өзара іс-қимылының заманауи технологиялары, оның ішінде ұйымдастырушылық және цифрлық әдістер мен құралдар.

Зерттеу әдістері: мазмұнды талдау әдістері, статистикалық талдау, талдау және синтез, салыстырмалы талдау қолданылды.

Күтілетін нәтижелер

1. Аукционға қатысушыларды, атап айтқанда жеке тұлғаларды тіркеу процесін оңайлату, құны 100 АЕК-тен төмен объектілерді аукционға қою регламентіне өзгерістер енгізу. Уақыт үнемделеді, өйткені аукцион толығымен алынып тасталу қарастырылады. Нәтижесінде сатып алушылар объектіні сауда-саттыққа шығарған сәттен бастап толық құнын енгізу арқылы сатып ала алады. Сайып келгенде, әлеуетті сатып алушылар саны 2 есе артатын болады.

2. «ҚР Мемлекеттік мүлкі туралы» Заңға, "Жекешелендіру объектілерін сату Қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 9 тамыздағы № 920 қаулысына өзгерістер енгізу.

3. Мемлекеттік мүлікті басқарудың жаңа тәсілдері мен құралдары:

- есепке алу мен мониторингтің заманауи технологияларын қолдану, активтерді басқарудың және олардың құнын болжаудың автоматтандырылған жүйелерін пайдалану;

- активтердің әртүрлі түрлерін басқаруда олардың ерекше сипаттамаларын ескере отырып, сараланған тәсілді қолдану. Мысалы, қымбат жылжымайтын мүлікті басқару тез бұзылатын тауарларды немесе жанғыш материалдарды басқарудан басқа тәсілді қажет етеді.

4. Мемлекеттік органдарға магистерлік жобадағы мақсатқа жету үшін «Мемлекеттік мүлікті сату саласында клиентке бағдарлануды арттыру бойынша» Жол картасын әзірлеу.

ӘДЕБИЕТКЕ ШОЛУ

1.1. Жекешелендіру - мемлекеттік мүлікті нарықтық ортаға беру институты

Ата Заңымыз-Қазақстан Республикасының Конституциясының 6-шы бабында нақты атап көрсетілгендей: «Қазақстан Республикасында мемлекеттік меншік пен жеке меншік танылады және бірдей қорғалады. Меншік міндет жүктейді, оны пайдалану сонымен қатар қоғам игілігіне де қызмет етуге тиіс. Меншік субъектілері мен объектілері, меншік иелерінің өз құқықтарын жүзеге асыру көлемі мен шектері, оларды қорғау кепілдіктері заңмен белгіленеді. Жер және оның қойнауы, су көздері, өсімдіктер мен жануарлар дүниесі, басқа да табиғи ресурстар халыққа тиесілі. Халық атынан меншік құқығын мемлекет жүзеге асырады. Жер, сондай-ақ заңда белгіленген негіздерде, шарттар мен шектерде жеке меншікте де болуы мүмкін».[3]

Мемлекеттік мүлікті басқару саласында клиентке бағдарлануды арттыру туралы мәселені зерттеу кезінде жекешелендіру процесін жеке меншік институты ретінде талдау маңызды аспект болып табылады. Қазақстандағы жекешелендіру кезеңдерін, атап айтқанда, азаматтарды осы процеске тарту жөніндегі экономикалық және әлеуметтік салдарларды қарастырайық.

Қазақстанда жекешелендірудің екі толқыны байқалады. Бірінші толқын 1992 жылдан 2000 жылға дейінгі кезеңге, ал екінші толқын 2014 жылдан қазіргі уақытқа дейін.

Жекешелендірудің бірінші толқыны 4 кезеңнен тұрады.

1) 1991-1992 ж.ж. - Аукциондар және шағын сауда өткізу арқылы коммуналдық шаруашылық және тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындарын қолма-қол ақша қаражаттары мен купондарға сату бойынша шағын жекешелендіру жүргізілді. *Мұнда жеке тұлғалар заңды тұлғалармен бірге объектіні жеке меншікке тікелей (делдалсыз) сатып ала алды.*

2) Жаппай жекешелендіру мемлекеттік тізімге енгізілген өнеркәсіптік кәсіпорындарды акционерлеуді көздеді. Бұл жағдайда халық өздерінің жекешелендіру - инвестициялық купондарын (бұдан әрі - ПИК) коммерциялық инвестициялық жекешелендіру қорларына (бұдан әрі-ИПФ) орналастыруға тиіс болды. ИПФ ПИК иелері мен кәсіпорындар арасында делдал ретінде әрекет етті. *Көріп отырғаныңыздай, бұл жағдайда жеке тұлғалардың акционерлік қоғамдардың бағалы қағаздарын тікелей сатып алуы алынып тасталды. ИПФ Жеке тұлғаларға инвестициялық кіріс алуға кепілдік беруі керек еді.*

Шындығында, барлық дерлік ИПФ Жекешелендіру объектілерін меншікке алды, бірақ халық уәде етілген дивидендтерді алған жоқ. Тәжірибе көрсеткендей, ИПФ-тің көпшілігі қаржы нарықтарынан жоғалып кетті, ал банкроттық институты арқылы кәсіпорындардың жаңа иелері акционерлер алдындағы барлық қарыздарын есептен шығарған меншік иелерін әдейі ауыстырды. Мұнда сыбайлас жемқорлық схемалары айқын байқалады.

3) Ішкі нарықта монополияға ие ірі кәсіпорындарды жекелеген жобалар бойынша жекешелендіру (белгілі бір инвесторға келісілген шарттармен сату,

мемлекеттік меншік объектілерін тендерлік сату, акцияларды ашық сату, кейіннен жекешелендірумен басқаруға келісімшарттар жасасу). Мұнда қарапайым азаматтардың қатысуы әдепкі бойынша алынып тасталғаны анық.

4) Агрессивті жекешелендіру кезеңі. Ірі кәсіпорындарды Ұлттық компания дәрежесіне теңестіріліп, еліміздің ірі мұнай-кен орындары, электр энергетика саласы жаппай жекешелендірілді.

Ұлттық бағдарламаға сәйкес мемлекет халыққа ұлттық мүлікті қайтаруды мақсат еткен жаппай жекешелендіруге толығырақ тоқталайық.

Жоғарыда айтылғандай, республика азаматтары арасында әрбір азаматтың мемлекеттік меншіктегі құқықтарының үлесін қуәландыратын ПИК-тер таратылды. Бұл бағалы қағаздар жекеге шықты және өтімді болмады, өйткені оларды сатуға, беруге немесе сыйға тартуға болмады. ПИК -тер жекешелендірудің бастапқы кезеңінде азаматтар үшін "әлеуметтік әділеттілік" және "бастапқы тең мүмкіндіктер" қағидаттарының сақталуын қамтамасыз етуі керек еді. Алайда, ПИК-терді сатудың жалғыз тетігі: оларды жекешелендіретін мемлекеттік меншік объектілерінің акцияларын сатып алу мақсатында купондық аукциондарда ИПФ арқылы орналастыру болды.

ИПФ олардың құрылтайшыларының бастамашылығымен жеке меншік құқығы түрінде құрылды. Мемлекет тек ИПФ басқарушыларының нормативтік базасын әзірлеу және оқыту функцияларды өз мойнына алды. Барлығы 169 ИПФ құрылды.

Тиісінше, ИПФ меншік иелерінің құқықтарын іске асыруды және мемлекеттік емес кәсіпорындарды басқаруды жүзеге асырды. Бөлінетін мемлекеттік меншік "мемлекеттік акциялар пакеті" түрінде ұсынылды.

Купондық сауда-саттықта мемлекеттік мүлікті жеке меншікке сатып алу тетігі қандай болды?

Әрбір аукционға 100 – ден астам акционерлік қоғамның (бұдан әрі-АҚ) жарғылық капиталының 51% мөлшеріндегі акциялардың мемлекеттік пакеттері қойылды.

Бұл ретте бір сауда-саттықта бір ИПФ деген ереже қолданылды, яғни бір АҚ-тың 10% - дан аспайтын акциясын сатып ала алады. Бұл шектеу ИПФ-тер өз қолдарында акциялардың бақылау пакеттерін шоғырландыра алмауы үшін енгізілді.

Кейіннен мұндай шектеудің жағымсыз жақтары пайда болды. Купондық аукциондарға акциялары салыстырмалы түрде АҚ аз саны қойылды, және олардың көпшілігі сатып алушылар үшін тартымды болмады. Осылайша, купондарды мүліктік толтыру шамалы болды. Купондық жекешелендіру кезінде жалпы номиналды құны 3138 млн. теңге акциялар сатылды, 1127 млн. купон жұмсалды. Купонның орташа құны акциялардың номиналды құны бойынша 1 купон үшін 2,8 теңгені құрады. Индекстеуді ескере отырып бұл бір купондық кітапшаның орташа салмағы шамамен 30 мың теңгені (шамамен 500 доллар) құрайтынын білдіреді.

1994 жылғы сәуірден 1996 ж. қаңтарға дейін купондық жекешелендірудің барлық кезеңінде (соңғы купондық аукцион 1996 ж. 1 ақпанда өтті) 22 купондық аукцион өткізілді, онда 1700-ден астам акционерлік қоғамдардың

(негізінен көтерме сауда, агроөнеркәсіптік кешен, құрылыс және көлік кәсіпорындарының) 172,530 млн. дана акциялары қойылды, олардың жалпы номиналды құны 4061,4 млн. теңгені құрады. Сатылатын акциялардың шамамен 70% - ы толығымен сатылды.

Барлық купондық сауда саттық аяқталғаннан кейін ИПФ акционерлердің жалпы жиналысын өткізіп, оларға салған купондардың орнына үлестерін акциялармен алмастыруға міндетті болды. ИПФ акционерлерінің жалпы жиналысы аяқталғаннан кейін басты міндеті купондық сауда — саттықта купондарды жинақтау және оларды пайдалану бойынша өз функцияларын орындаған ИПФ-ты трансформациялау тәсілі туралы шешім қабылдау:

- не толыққанды инвестициялық компанияға, не АҚ-ға айналу.

Кейбір сарапшылардың пікірінше, жекешелендірудің купондық схемасының басты кемшілігі, ол негізінен жоспарлы-әкімшілік экономиканың құлдырауы және нарықтық экономикаға көшу жағдайында табысты іске асырылуы мүмкін болмады.

Қазақстандық кәсіпорындарға негізгі және айналым қаражаттарына, заманауи жабдықтар мен менеджментке, жаңа өткізу нарықтары мен өндірістік байланыстарға нақты инвестициялар қажет болды. Осының бәрін ИПФ-тер бере алмады, себебі олардың ақшасы жоқ, тек ПИК-тері болды. Сонымен қатар, ИПФ портфельдік инвесторлар ретінде акциялардың бақылау пакетін өз қолдарына шоғырландыруы мүмкін емес еді.

Нәтижесінде жаппай жекешелендіру механизмі сол кездегі дәрменсіз бір акционер -Мемлекетті ИПФ-ға біріктірілген экономикалық жағынан әлсіз Жеке тұлғаларға өзгертті.

ИПФ-терге үздік мемлекеттік кәсіпорындар акциялары сатып алу үшін ұсынылды деп айта алмаймыз. Мемлекеттік акциялар пакетін немесе мүліктік кешендерді сату туралы шешімдер тар шеңберде қабылданды, тез және көпшілікке жария етілместен жүзеге асырылды. Кімге, қанша және қалай сатылғаны туралы ақпарат ең құпия болып қала берді және ешқашан ресми түрде ашылмаған.[6, 146-174 б.]

Қорытынды

Мемлекет ел экономикасына мемлекеттік активтерді тарту бойынша шаралар қабылдады. Алайда, ИПФ механизмі әлеуметтік жағынан күтілетін нәтиже бермеді. ИПФ бойынша облигацияларды сату бойынша аукциондар өткізу арқылы мемлекет активтерін сату халық үшін жабық болды. Нәтижесінде Қазақстанның бірде-бір азаматы бүгінде қандай да бір кәсіпорынның акциялары бар деп айта алмайды. Бұл жаппай жекешелендіру кезеңі болды.

Жекешелендірудің екінші толқынының басталуы 2014 жылға келеді, бұл келесі себептерге байланысты болды:

-экономиканы әртараптандыру жөніндегі бағдарламаны іске асыру үшін шетелдік инвестицияларға қажеттілік;

-мемлекеттік мүлікті басқару және оны бәсекелестік ортаға беру тиімділігі;

- мемлекеттік бюджет тапшылығын азайту үшін қосымша кіріс көздерін іздеу.

2016 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңде экономиканың түрлі секторларында, әсіресе энергетика, көлік және телекоммуникацияда ірі мемлекеттік компаниялардың жеткілікті саны жекешелендірілді. Бұл экономиканың нақты секторына шетелдік инвестицияларды тартты және квазимемлекеттік сектор компанияларының корпоративтік басқармасына оң әсерін тигізді. Жекешелендіру экономикалық өсуді ынталандырды және жаңа жұмыс орындарын құрды, әртүрлі нарықтардағы бәсекелестіктің дамуына оң әсер етті.

Жекешелендірудің екінші толқынының маңыздылығы мынада, ол 2011 жылғы "Халықтық IPO" мемлекеттік бағдарламасы арқылы азаматтарды мемлекеттік мүлікті басқаруға тартуды бастады. [7]

2014 жылы басталған Қазақстандағы жекешелендірудің екінші толқынының маңызды ерекшелігі "Халықтық IPO" бағдарламасын іске асыру болып табылады. Бұл бағдарлама азаматтарды елдің экономикалық даму процесіне тарту, сондай-ақ оларға ірі мемлекеттік компаниялардың акционерлері болуға мүмкіндік беру мақсатында бұрынғырақ 2011 жылы іске қосылды. Жекешелендірудің екінші толқыны аясында бұл бағдарлама ерекше маңызға ие болды, өйткені ол азаматтардың ел экономикасын басқаруға қатысуын кеңейтуге және ішкі капитал нарығын дамытуға мүмкіндік берді.

"Халықтық IPO" бағдарламасы. [7]

Мақсаттары мен артықшылықтары:

- Халықты инвестициялауға тарту. Бағдарламаның мақсаты еліміздің ірі компанияларының экономикалық өсуіне қатысу мүмкіндігін қамтамасыз ете отырып, халық арасында инвестициялау мәдениетін дамыту болды;
- Ішкі капитал нарығын ынталандыру. Бөлшек инвесторлардан инвестициялар тарту арқылы бағдарлама қор нарығын жандандыруға және оның өтімділігін арттыруға ықпал етті.
- Әлеуметтік жауапкершілік. Бағдарлама азаматтарға акциялар бойынша дивидендтер арқылы жекешелендірілген компаниялардың табысты қызметінен пайда үлесін алуға мүмкіндік берді.

Іске асыру және кезеңдер:

- Қатысушы компанияларды таңдау. Бағдарламаға қатысу үшін экономиканың түрлі секторларынан ірі, қаржылық тұрақты компаниялар таңдалды.
- Дайындық және бағалау. Компаниялар мұқият бағаланды және тексерілді, сонымен қатар IPO стандарттарын ескере отырып, корпоративтік басқаруды бейімдеді.
- IPO енгізу. Акцияларды бастапқы орналастыру процесі азаматтар үшін барынша ашықтық пен қолжетімділікті ескере отырып ұйымдастырылды.

Мүмкін болатын қиындықтар мен сындар:

- Ақпараттың қолжетімділігі. Ашықтық ставкасына қарамастан, IPO және инвестициялау процесі азаматтардың көпшілігін қаржылық сауаттылықсыз түсіну қиын болуы мүмкін.

- Шағын инвесторлар үшін тәуекелдер. Нарықтық ауытқулар мен тұрақсыздық бөлшек инвесторлар үшін айтарлықтай тәуекелдер тудыруы мүмкін.
- Активтерді бағалау мәселелері. Кейбір сарапшылар IPO процесінде активтер мен акциялар бағасының дұрыстығына алаңдаушылық білдіруі мүмкін.

Жалпы, "халықтық IPO" бағдарламасы жекешелендірудің екінші толқыны контекстінде қазақстандық экономика үшін де, ел азаматтары үшін де жаңа перспективалар мен мүмкіндіктер ашады. Бұл елдің ұлттық экономикалық бағытының орнықты және жан-жақты болуына мүмкіндік береді, ал азаматтар елдің экономикалық өміріне инвестициялау және қатысу үшін жаңа құрал алады.

Сонымен қатар, бағдарламаның тәжірибесі бөлшек инвесторларды ақпараттандыру мен қорғаудың тиісті деңгейін қамтамасыз етудің, сондай-ақ IPO процестерінің барынша ашықтығы мен дұрыстығын қамтамасыз етудің маңыздылығын көрсетеді.

"Халықтық IPO" тақырыбын және оның Қазақстандағы жекешелендірудің екінші толқынындағы рөлін жалғастыра отырып, мынадай маңызды аспектілерді атап өтіп, кейбір ойларды өрістеткен жөн:

Қаржылық Сауаттылықты Дамыту:

- "Халықтық IPO" іске асыру азаматтардың инвестициялық процестерге саналы түрде қатысуы үшін оқыту бағдарламалары мен семинарлар өткізу арқылы халықтың қаржылық сауаттылығын арттыру жөніндегі бағдарламаларды дамыту қажеттігі айқын;

- IPO-ға қатысудың артықшылықтары мен тәуекелдері туралы халықты хабардар ететін онлайн платформалар құру, сондай-ақ инвестицияларды жүзеге асыру құралдарын ұсынатын дидактикалық онлайн платформалар құру.

Технологиялық Қолдау:

- Цифрлық инвестициялық платформалар: азаматтар үшін акцияларды сатып алу процесінің қарапайымдылығы мен қауіпсіздігін қамтамасыз ететін инвестициялық платформаларды құру мен оңтайландырудың маңыздылығы.

- Блокчейн технологиясы: акциялармен мәмілелердің барынша ашықтығы мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін блокчейн технологияларын зерттеу және енгізу.

Әлеуметтік және экономикалық пайда:

- Зейнетақы жинақтары: "Халықтық IPO" - ны зейнетақы жинақтары жүйесімен біріктіру азаматтарға инвестициялар арқылы зейнетақы активтерін ұлғайтудың балама жолдарын ұсына алады.

- Нарықтың тұрақтылығы: инвестициялауға жалпы жұртшылықты тарту Ұлттық қор нарығының тұрақтылығы мен тұрақтылығын арттыра алады.

Бақылау және реттеу:

- Инвесторларды қорғау: шағын инвесторлардың құқықтарын қорғау тетіктерін әзірлеу, инвестицияларды жоғалтудан болатын тәуекелдерді азайту.

- Ашықтық: алаяқтық пен сыбайлас жемқорлықтың алдын алу үшін компаниялар мен активтерді басқарушылардың қызметін бақылау және қадағалау тетіктерін күшейту.

Қазақстандағы "Халықтық IPO" бағдарламасы ірі мемлекеттік компанияларға инвестициялаудың ашық және қолжетімді тетігін қамтамасыз ете отырып, халықты елдің экономикалық даму процесіне тартудың бірегей тәжірибесін ұсынады. Алайда, мұндай бағдарламаларды сәтті орындау білім мен технологиядан бастап реттеу мен бақылауға дейінгі әртүрлі салалардағы стратегияларды мұқият жоспарлауды және іске асыруды талап етеді.

Экономикалық белсенділікті ынталандыру мен азаматтардың инвестор ретіндегі мүдделерін қорғау арасындағы тепе-теңдік ұзақ мерзімді перспективада тұрақты даму мен әлеуметтік әл-ауқатты қамтамасыз етудің кілті болып табылады. Демек, "Халықтық IPO" - ға ойластырылған және жақсы құрылымдалған тәсіл өзінің ішкі капитал нарықтарын жандандыруға және халықтың экономикалық қатысуын кеңейтуге ұмтылатын басқа елдер үшін тиімді стратегияның мысалы бола алады.

Алайда, Қазақстандағы жекешелендірудің екінші толқынының негізгі кемшіліктеріне мыналар жатады:

- азаматтар үшін ашықтық пен қолжетімділікке қатысты мәселелер туындады;

- көптеген ірі активтер ірі ойыншыларға сатылды, бұл бірқатар нарықтарда монополиялардың пайда болуы мүмкін деген алаңдаушылық туғызды;

- мемлекеттік активтер нарықтық бағамен емес, төмен бағамен сатылды.

Жалпы, Қазақстандағы жекешелендірудің екінші толқыны жеке тұлғалардың инвестицияларын тарту бойынша маңызды қадам болды. Бұл ретте аукцион арқылы сатып алу немесе мүлікті жалға алу сияқты құралдар қарапайым азаматтар үшін жеткілікті пысықталмаған.

Жекешелендірудің мәселелері мен сын-қатерлері

Ашықтық және қол жетімділік

- Ақпараттың жетіспеушілігі: азаматтар үшін жекешелендіру процесі туралы қол жетімді және түсінікті ақпараттың болмауы наразылық пен ерекше сезімге әкелуі мүмкін.

- Күрделі процедуралар: кейде жекешелендіруге қатысу процедуралары қарапайым азаматтар үшін күрделі және түсініксіз болды.

Нарықты Монополиялау

- Активтердің шоғырлануы: ірі компаниялар нарықтағы үстемдігін күшейте отырып, айтарлықтай активтерді сатып ала алды.

- Бәсекелестік қаупі: монополиялардың қалыптасуы тұтынушылар үшін таңдауды азайту және бағаны көтеру арқылы бәсекелестікті басуы мүмкін.

Активтердің төмен бағасы

- Жоғалған пайда: активтерді нарықтық бағадан төмен бағамен сату мемлекет үшін жоғалған пайдаға әкелуі мүмкін.

- Әділеттілік мәселелері: бұл сонымен қатар процестің әділдігіне қатысты алаңдаушылық тудыруы мүмкін, әсіресе кейбір сатып алушылар бастапқыда ақпаратта немесе ресурстарда артықшылыққа ие болса.

Жұртшылық үшін активтерге қол жеткізу

- Қатысу кедергілері: «Халықтық IPO» бағалы қағаздар арқылы инвестицияларға қол жеткізуді қамтамасыз еткенімен, аукциондар немесе жалдау сияқты басқа қатысу нысандары азаматтар үшін қол жетімді немесе түсінікті болмауы мүмкін.

- Білім беру қажеттілігі: бұл процестерге тиімді қатысу әр азаматта бола бермейтін белгілі бір білім мен дағдыларды қажет етеді.

Шешу және жақсарту жолдары

Ашықтықты Арттыру

- Кеңейтілген Байланыс: білім беру бағдарламалары мен науқандар арқылы азаматтар арасындағы процесс туралы хабардарлық пен түсінікті арттыру.

- Ашық деректер: жекешелендіру процесі, қатысушылар және нәтижелер туралы деректерге қол жеткізуді қамтамасыз ету.

Қатысушылардың әртүрлілігін дамыту

- Шағын бизнесті қолдау: шағын бизнес пен жеке кәсіпкерлерге жекешелендіруге қатысуға көмектесу үшін қолдау мен ресурстарды қамтамасыз ету.

- Қатысуды жеңілдету: шекті төмендету және аукциондарға немесе активтерді жалға алу процедураларын жеңілдету.

Бағаны басқару және активтерді бағалау

- Тәуелсіз бағалау: активтердің нарықтық құнын белгілеу үшін тәуелсіз бағалаушыларды пайдалану.

- Нарық мониторингі: монополиялық үстемдік пен активтердің алыпсатарлығын болдырмау үшін белсенді нарық мониторингі.

Қазақстандағы жекешелендірудің екінші толқыны мемлекеттік активтерді бөлу және азаматтарды экономикалық дамуға тарту саласындағы болашақ бастамалар үшін маңызды сабақтарды анықтады. Анықталған проблемаларды шешуге және процесті жақсартуға бағытталған ойластырылған стратегиялар мен механизмдер болашақта табысты және жекешелендірудің негізі бола алады.

1.2. Мемлекеттік мүлікті басқарудағы заманауи технологиялар

Технологиялардың дамуымен бүкіл әлемдегі мемлекеттік құрылымдар азаматтармен өзара іс-қимылдың жаңа құралдарын белсенді түрде біріктіруде. Мемлекеттік мүлікті жекешелендіру саласына ерекше назар аударылады, өйткені бұл процесс ашықтықты, жеделдікті және қоғамның кеңінен хабардар болуын талап етеді. Төменде осы салада белсенді қолданылатын сауда мен қолдаудың негізгі ақпараттық жүйелері келтірілген.

Аукциондар мен сауда-саттыққа арналған электрондық платформалар.

Көптеген елдерде мемлекеттік мүліктің онлайн-аукциондары үшін мамандандырылған платформалар құрылды, бұл процесті ашық және кең аудиторияға қол жетімді етуге мүмкіндік береді. Бұл сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайтады, өйткені адами фактор барынша азайтылады.

Әсіресе, *азаматтарды хабардар етуге және хабардар етуге арналған мобильді қосымшаларды пайдалану.* Бұл құралмен азаматтар алдағы сауда-

саттық немесе заңнамадағы өзгерістер туралы тез арада хабарлама ала алады. Мұндай қосымшалардың пайдаланушы интерфейсі көбінесе ыңғайлылық пен түсіністік үшін оңтайландырылған.

Жекешелендіру объектілері бар интерактивті карталар. Карталар сатуға ұсынылатын объектілердің орналасуын, сипаттамаларын және құнын жылдам бағалауға мүмкіндік береді. Бұл процестің ашықтығын жақсартады және инвесторларға негізделген шешімдер қабылдауға көмектеседі.

Блокчейн технологиясын қолдану. Бұл мемлекеттік меншіктегі мәмілелер туралы жазбалардың қауіпсіздігі мен өзгермейтіндігін қамтамасыз етеді. Құжаттаманың ықтимал манипуляцияларының алдын алуға мүмкіндік береді және қос сатылым мүмкіндігін болдырмайды.

Электрондық бұқаралық кеңес және кері байланыс. Азаматтардың заң жобаларын немесе жекешелендіру саласындағы реттеушілік өзгерістерді талқылауға белсенді қатысуы үшін мүмкіндік ашылады. Бұл қоғамның мемлекеттік институттарға деген сенімін нығайтады және жекешелендіруді демократиялық етеді.

Мәліметтер базасы және аналитикалық құралдар. Статистикаға, сату тарихына, бағаларға және басқа да негізгі көрсеткіштерге жылдам қол жеткізуді қамтамасыз етіңіз. Нарық тенденцияларын талдауға, сұранысты болжауға және дұрыс баға саясатын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Жалпы, қазіргі заманғы технологиялар мемлекеттік мүлікті жекешелендіру процесін жаңғыртуға көмектеседі. Электрондық платформаларды, Мобильді қосымшаларды, блокчейн технологияларын және басқа да инновациялық шешімдерді біріктіру осы процестің ашықтығын, қолжетімділігі мен тиімділігін арттыруға ықпал етеді, бұл өз кезегінде экономиканы дамытуға және қоғамның мемлекеттік институттарға деген сенімін нығайтуға ықпал етеді.

Жоғарыда келтірілген ұсыныстардан басқа мыналар бар:

Чатботтар және AI қолдау. Жасанды интеллектке негізделген жүйелер азаматтардың жекешелендіру рәсімдеріне, қатысу шарттарына және нақты лоттардың бөлшектеріне қатысты сұрақтарына жылдам әрі тиімді жауап беруге мүмкіндік береді. Бұл мемлекеттік қызметтерге жүктемені азайтады және ақпарат берудің жеделдігін арттырады.

Виртуалды экскурсиялар және кеңейтілген шындық. VR және AR технологиялары әлеуетті сатып алушыларға физикалық қатысусыз "келуге" және "зерттеуге" мүмкіндік беретін жекешелендіру нысандарын көрсету үшін пайдаланылуы мүмкін. Бұл объектілерге деген қызығушылықты арттырады және олар туралы толық түсінік береді.

Электрондық төлем жүйелері және криптовалюталар. Кейбір елдер жекешелендірілген мүлік үшін криптовалюталар немесе басқа заманауи төлем жүйелері арқылы төлем жасауды қарастырады, бұл транзакциялардың қосымша қауіпсіздігі мен ыңғайлылығын қамтамасыз етеді.

Әлеуметтік медиа және өзара әрекеттесу платформалары. Мемлекеттік органдар әлеуметтік желілерді алдағы аукциондар туралы хабарлау,

жекешелендіру шарттарын талқылау және халықтан кері байланыс алу үшін пайдалана алады.

Бұлтты технологиялар және үлкен деректер (Big Data). Деректердің үлкен көлемін талдау нарықтың мінез-құлқын болжауға, мүлікті сатудың оңтайлы шарттарын анықтауға және азаматтармен өзара әрекеттесу стратегиясын жақсартуға көмектеседі.

Құжат айналымына арналған Блокчейн тізілімдері. Жекешелендіру процесіне байланысты барлық құжаттардың ашықтығы мен өзгермейтіндігін қамтамасыз ету үшін блокчейн технологиясын пайдалануға болады. Бұл барлық транзакциялардың заңдылығы мен заңдылығына кепілдік береді.

Технологияларды дамыта отырып және қоғамның мемлекеттік рәсімдердің ашықтығы мен ашықтығына қойылатын талаптарын арттыра отырып, жекешелендіру саласындағы өзара іс-қимыл тетіктерін жетілдіруге ерекше назар аударылады. Заманауи технологиялық шешімдер процестерді жеңілдетіп, жеделдетіп қана қоймайды, сонымен қатар экономикалық өсу мен әлеуметтік тұрақтылық үшін маңызды азаматтар мен инвесторлардың сенімін нығайтуға ықпал етеді.

Мемлекеттік мүлікті сатудың әртүрлі тәсілдерінен басқа, осы процесте клиентке бағдарлануды дамытуға ықпал ететін құралдарды қарастыру қажет, оның ішінде:

1) Баға белгілеу:

а. сараланған баға: нарықтың әртүрлі сегменттері немесе әртүрлі аймақтар үшін әртүрлі бағаларды белгілеу;

б. жеңілдіктер мен акциялар: көбірек сатып алушыларды тарту немесе сатып алуды ынталандыру үшін бағаны уақытша төмендету.

2) Онлайн-сауда:

а. мультисервистік платформалар: әртүрлі санаттағы өнімдерді таңдау және сатып алу мүмкіндігін беретін веб-сайттар немесе қолданбалар;

б. даралау: пайдаланушының қалауы мен мінез-құлқына негізделген интерфейс пен ұсыныстарды бейімдеу.

с. пікірлер мен рейтингтер: өнімге немесе қызметке деген сенімділікті арттыру үшін кері байланыс жүйелерін біріктіру.

3) клиенттердің адалдығы:

а. адалдық бағдарламалары: қайталанатын клиенттер үшін бонустар, жеңілдіктер және артықшылықтар жүйелері арқылы қайта сатып алуды ынталандыру;

б. CRM жүйелері: клиенттермен қарым-қатынасты басқару және өзара әрекеттесуді оңтайландыру үшін жүйелерді пайдалану.

4) Деректерді талдау:

а. Big Data: трендтерді анықтау, сатып алушылардың мінез-құлқын болжау және ең тиімді стратегияларды анықтау үшін үлкен көлемдегі деректерді талдау;

б. Машиналық оқыту: үлгілерді автоматты түрде анықтау және процестерді оңтайландыру үшін алгоритмдерді пайдалану.

5) серіктестік бағдарламалар және ынтымақтастық:

а. серіктестік маркетинг: әрбір жасалған мәміле үшін комиссия алатын үшінші тараптар арқылы сатуды ынталандыру.

Мемлекеттік мүлікті саудалаудың заманауи тәсілдері мен құралдары бәсекелестік ортада икемді және тез бейімделуге мүмкіндік беретінін, сол арқылы мемлекеттік органдардың әлеуетті клиенттермен (азаматтармен) өзара іс-қимылына оң әсер ететінін атап өткен жөн.

Осылайша, мемлекет пен бәсекелестік орта құралдарын салыстыра отырып, клиенттермен жұмыс істеу тәсілдері мен әдістерінің айырмашылығын көруге болады. Мемлекеттік механизмдер қатаң және формальды болып көрінуі мүмкін жерлерде жеке сектор икемділік пен клиенттердің қажеттіліктеріне тез бейімделуді қамтамасыз етеді. Алайда, бұл мемлекеттік құрылымдар клиентке бағдарлана алмайды дегенді білдірмейді. Керісінше, ең жақсы тәжірибелер мен технологияларды біріктіру арқылы ашықтық, әділеттілік және клиентке бағдарлану арасындағы тепе-теңдікке қол жеткізуге болады.

Мемлекеттік мүлікті сату процесін жақсарту үшін мемлекеттік және жеке секторлар арасындағы неғұрлым белсенді өзара іс-қимыл, тәжірибе алмасу, сондай-ақ клиенттермен жұмыс істеудің заманауи технологиялары мен әдістемелерін енгізу ұсынылады.

Клиентке бағдарлану уақытша тренд немесе сән емес, мемлекеттік органдар қызметіндегі табыстың негізгі факторы болып табылатынын атап өткен жөн. Мемлекеттік мүлікті сату саласы мемлекет пен жеке бизнестің мүдделері қиылысатын саланы білдіреді. Осыған сүйене отырып, өзара әрекеттесудің ашық және тиімді механизмдері ортақ мақсаттарға жету және барлық мүдделі тараптардың қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін маңызды болады.

Клиентке бағдарланудың маңыздылығын түсіне отырып, мемлекет бұл құралды жекешелендіру процесін оңтайландыру үшін ғана емес, жалпы мемлекеттік құрылымдарға деген сенімді нығайту үшін де пайдалана алады. Сенім, өз кезегінде, экономикалық өсу мен дамуда шешуші рөл атқарады, өйткені ол инвестицияларды ынталандырады, іскерлік белсенділікке ықпал етеді және мемлекет пен бизнес арасындағы қарым-қатынасты жақсартады.

Сондай-ақ, осы салада жұмыс істейтін мемлекеттік қызметшілерді үздіксіз оқыту және олардың біліктілігін арттыру қажеттілігі туралы ұмытпаған жөн. Технологиялар, өзара әрекеттесу әдістері және нарық талаптары өзгеруде және өз функцияларын сәтті орындау үшін соңғы тенденциялар мен инновациялардан хабардар болу қажет.

Қорытындылай келе, мемлекеттік мүлікті сату саласында клиентке бағдарлануды арттыру кешенді тәсілді талап етеді. Бұл процесс жаңа технологиялар мен әдістерді қолдануды ғана емес, сонымен қатар кейбір дәстүрлі тәжірибелерді қайта қарауды, корпоративтік мәдениетті өзгертуді және тіпті мемлекеттік органдардағы құрылымдық өзгерістерді қамтиды. Бірақ бұл тәсілдің нәтижелері оны жүзеге асыруға жұмсалған күш-жігерге тұрарлық.

ЗЕРТТЕУ ӘДІСТЕРІ

Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік меншік және жекешелендіру мәселелеріне сапалы талдауды қамтамасыз ету және зерттеу мақсаттарына қол жеткізу үшін мынадай әдістер қолданылды:

1. Нормативтік-құқықтық құжаттарды Контент-талдау: мемлекеттік меншікті басқаруға, билік етуге және жекешелендіруге байланысты қолданыстағы заңдарды, қаулылар мен бұйрықтарды зерделеу және жүйелеу. Бұл әдіс Қазақстандағы мемлекеттік мүлікті басқарудың заманауи жүйесі құрылатын құқықтық базаны терең түсінуге мүмкіндік берді.

2. Салыстырмалы талдау: Қазақстан Республикасының Мемлекеттік меншік мәселелері жөніндегі заңнамасын халықаралық практикамен және басқа елдердің заңнамасымен салыстыру. Бұл қолданыстағы заңнаманың негізгі айырмашылықтарын, артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтауға мүмкіндік берді.

3. Сандық талдау: мемлекеттік мүлікті жекешелендіру, пайдалану және есепке алу жөніндегі деректерді талдау үшін статистикалық әдістерді қолдану. Бұл әдіс мемлекеттік меншікті басқару саласындағы ағымдағы іс-шаралар мен стратегиялардың тиімділігін бағалауға мүмкіндік берді.

4. Зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми мақалаларды, диссертацияларды, жарияланымдарды және сараптамалық пікірлерді зерттеу үшін талдау және синтез әдістері қолданылды. Бұл тәсіл мемлекеттік мүлікті басқару контекстінде бар мәселелерді, қиындықтарды және ықтимал шешімдерді бағалауға мүмкіндік берді.

5. Алынған деректерді сипаттау және жүйелеу үшін дескриптивті әдісті қолдану, оларды түсіндіру және жалпылау.

Бұл әдістерді қолдану проблеманы кешенді және көп аспектілі зерттеуді қамтамасыз етті, бұл өз кезегінде Қазақстан Республикасында мемлекеттік меншікті басқару жүйесін жақсарту бойынша негізделген ұсынымдар мен ұсыныстарды әзірлеуге мүмкіндік береді.

ТАЛДАУ ЖӘНЕ ЗЕРТТЕУ НӘТИЖЕЛЕРІ

1. Мемлекет пен халықтың мемлекеттік мүлікті жекешелендіру саласындағы өзара іс-қимылын талдау

Бүгінгі таңда бизнеспен және азаматтармен мемлекеттік өзара іс-қимылдың негізгі құралдары реттеуші функция, қолдау құралдары (қаржылық және қаржылық емес), сондай-ақ ақпараттық порталдар құру болып табылады.

Мемлекет заңдар мен басқа да нормативтік құқықтық актілерді қабылдау арқылы өзінің стейкхолдерлерімен қарым-қатынасты реттейді. Олар жекешелендірудің негіздері мен процедураларын белгілейді, процестің ашықтығы мен әділдігіне кепілдік бере алады, бірақ көбінесе олар бюрократиялық және түсіну қиын болуы мүмкін.

Мемлекеттік органдар процеске қатысушыларға кеңес пен қолдау көрсете алады, бірақ олар жеке сектордағыдай жедел немесе клиентке ыңғайлы болмауы мүмкін.

Мемлекеттік ақпараттық жүйелер мемлекеттік меншік объектілерін айырбастау, сатып алу-сату алаңы болып табылады, сондай-ақ пайдалы болуы мүмкін алдағы аукциондар туралы толық ақпарат береді, бірақ көбінесе мұндай порталдар ескірген дизайн мен күрделі пайдаланушы интерфейсінен зардап шегеді.

Мемлекеттің құралдары әдетте ашықтыққа, әділеттілікке және заңға сәйкестікке бағытталған, бірақ олар нарықтық құралдарға қарағанда икемді және бейімделгіш болуы мүмкін.

Қазіргі уақытта мемлекеттік мүлікті басқару "Мемлекеттік мүлік туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 1 наурыздағы № 413-IV Заңымен реттеледі. [8]

Бұл заң мемлекеттік мүлікті есепке алудың, пайдаланудың, билік етудің және басқарудың құқықтық негіздерін белгілейді. Заң мемлекеттік мүлікке, оның жіктелуіне, беру және сатып алу тәртібіне, сондай-ақ оның пайдаланылуын бақылауға байланысты қатынастарды реттейді.

Қылмыстық іс бойынша сот үкімі негізінде тыйым салынған мүлікті өткізу немесе пайдалану «Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2015 жылғы 30 наурыздағы № 227 бұйрығына өзгеріс енгізу туралы «Қаржы министрінің мүлікті тәркілеу бөлігінде қылмыстық іс бойынша сот үкімі негізінде не мүлікті тәркілеу бөлігінде тыйым салынған мүлікті өткізу немесе пайдалану қағидаларын бекіту туралы бұйрығымен реттеледі. мүлікті мемлекетке беру». [9] Ол тәркіленген мүлікті сату, оны мемлекетке беру шарттары мен тәртібін, сондай-ақ сату нәтижелері бойынша есеп айырысу тәртібін анықтайды.

Жекешелендіру объектілерін сату тәртібі мен шарттары «Жекешелендіру объектілерін сату қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 9 тамыздағы № 920 қаулысымен регламенттеледі. [10] Бұл құжатта жекешелендірудің тәртібі мен әдістері, қатысу критерийлері мен шарттары, бастапқы бағаны бағалау және анықтау туралы ақпарат бар.

Осы зерттеудің тақырыбы E-Qazyna жекешелендірудің электрондық порталы болғандықтан, қолда бар сервистерге толығырақ тоқталамын.

Сауда-саттық бөлімінде мемлекеттік меншік объектілерін (республикалық және коммуналдық облыстық/аудандық), квазимемлекеттік секторды және мемлекеттік емес мүлікті сату және жүйеде тіркелген және белгіленген мерзімде сауда-саттыққа қатысу үшін электрондық өтінімдер берген жеке және заңды тұлғалардың осындай сауда-саттыққа қатысуын қамтамасыз ету бойынша электрондық сауда-саттық өткізіледі. Сондай-ақ су шаруашылығы құрылыстарын, жер учаскелерін, тұрғын үй қорын және Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне бекітілген мүлікті, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының әскери мүлкін және пайдаланылмайтын әскери мүлкін қоспағанда, мемлекеттік меншіктегі объектілерді мүліктік жалдауға (жалға алуға) беру жөніндегі сауда-саттықты өткізу үшін құрылған.

Бұдан басқа, осы бөлімді пайдалана отырып, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 9 тамыздағы № 920 және Мемлекеттік мүлік Тізілімінің веб-порталында мүлікті сату бойынша электрондық сауда-саттықты өткізу регламенті негізінде сату объектілері туралы ақпаратты және материалдарды, оның ішінде мүліктің нарықтық құнын бағалау жөніндегі есептерді қарауға, сондай-ақ қаулымен бекітілген Жекешелендіру объектілерін сату қағидаларына сәйкес баспа бұқаралық ақпарат құралдарында және Мемлекеттік мүлік Тізілімінің веб-порталында жарияланатын алдағы электрондық сауда-саттық туралы ақпараттық хабарламалардың мәтіндерімен танысуға болады.

Электрондық сауда-саттықта мүлікті сату жөніндегі деректер базасына қолжетімділік: Жеке және заңды тұлғаларға, сондай-ақ мүлікті сатушыларға (Жеке тұлғаларға, сондай-ақ уәкілетті мемлекеттік органдардың, компаниялардың қызметкерлеріне), оларда Қазақстанның Ұлттық куәландырушы орталығы берген электрондық цифрлық қолтаңба болған кезде ғана беріледі.

Ашықтықты арттыру: мүлік құны туралы ақпарат пен есептерге қол жетімділік қазірдің өзінде берілгенімен, ашықтықты арттырудың қосымша шаралары барлық қатысушылардың ұсыныстары, сауда-саттық тарихы және барлық қатысушыларға сауда-саттық нәтижелері туралы шешім туралы хабарлау сияқты сауда-саттық мәліметтеріне ашық қол жетімділікті қамтамасыз етуді қамтуы мүмкін.

Жекешелендіру бөлімінде Жекешелендіру объектілерін сауда-саттыққа қою кестесіне енгізілген мемлекеттік мүлік туралы ақпарат, оның ішінде мемлекеттік мүліктің нарықтық құнын бағалау жөніндегі есептер, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 9-шы тамыз № 920 қаулысымен бекітілген «Жекешелендіру объектілерін сату қағидаларына» сәйкес баспа бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланатын мемлекеттік мүлікті жекешелендіру жөніндегі алдағы сауда-саттық туралы ақпараттық хабарламалар қойылады.[10]

Қосымша аналитикалық құралдарды ұсыну: қатысушыларға неғұрлым негізделген шешімдер қабылдау үшін мүлік пен нарық туралы ақпаратты талдауға мүмкіндік беретін құралдарды ұсыну. Бұған мүлікті салыстыру, нарық трендтерін талдау және басқа да талдау құралдары кіруі мүмкін.

Тәркілеу бөлімі "Мүлікті тәркілеу бөлігінде қылмыстық іс бойынша сот үкімі негізінде не мүлікті мемлекетке беру туралы шешім негізінде тыйым салынған мүлікті өткізу немесе пайдалану қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2015 жылғы 30 наурыздағы № 227 бұйрығына сәйкес жекелеген негіздер бойынша мемлекет меншігіне айналдырылған мүлікті есепке алуға және өткізуге арналған және жүйеде тіркелген және белгіленген мерзімде сауда-саттыққа қатысу үшін электрондық өтінімдер берген жеке және заңды тұлғалардың мүлкін өткізу жөніндегі сауда-саттыққа қатысуды қамтамасыз ету.[11]

Бұдан басқа, осы бөлімді пайдалана отырып, аукционға шығарылатын, сондай-ақ әлеуметтік қызметтер субъектілеріне өтеусіз берілетін немесе сауда ұйымдарына комиссиялық сатуға берілетін мүлік туралы ақпарат пен материалдарды қарауға болады.

Мүлікті бағалау процесін жақсарту: тәркіленген мүлікті бағалаудың қатаң стандарттары мен процедураларын енгізу, оның барабар бағалануын қамтамасыз ету және ықтимал даулар мен проблемаларды болдырмау.

Ақшаны жылыстатуға қарсы шараларды күшейту: ақшаны жылыстату немесе басқа да заңсыз әрекеттер үшін процесті пайдалануды болдырмау үшін сауда-саттыққа қатысушылардың қаражатының шығу тегін тексеру үшін қатаң рәсімдерді енгізу.

Мемматрезерв бөлімі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 17 қазандағы №1108 қаулысымен бекітілген «Жаңарту және броньсыздандыру тәртібімен мемлекеттік материалдық резервтен материалдық құндылықтарды шығару қағидаларына» сәйкес мемлекеттік материалдық резервтің материалдық құндылықтары туралы ақпаратты, сондай-ақ оларды сату бойынша сауда-саттық өткізу туралы Мемлекеттік мүлік Тізілімінің веб-порталында жарияланатын ақпараттық хабарламаларды қарауға арналған.

Бағалау жүйесін жетілдіру: құндылықтарды бағалаудың сенімді және ашық жүйесінің болуы маңызды. Бағалау процесінің әділ екендігіне және бағалауды тәуелсіз және білікті сарапшылар жүргізетініне көз жеткізген жөн.

Мониторинг және есеп беру жүйесін жақсарту: тұрақты мониторинг және есеп беру резервтерді басқаруды жақсартуға, ашықтықты қамтамасыз етуге және жүйенің тиімділігін бақылауға көмектеседі.

Мектептерді жалдау бөлімі "Білім туралы" 2007 жылғы 27 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 63-бабының 3-1-тармағын орындау үшін Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 18 ақпандағы № 65 бұйрығымен бекітілген Қағидаларға сәйкес мемлекеттік орта білім беру ұйымдарына (бұдан әрі-Жалға беруші) бекітілген дене шынықтыру - сауықтыру және спорт ғимараттарын мүліктік жалдауға (жалға алуға) беру үшін құрылды.

Бұл ретте, мемлекеттік мүлікті жалдаушылар олармен жасалған жалдау шарттары бойынша, атап айтқанда, осындай шарт бойынша есептеулер, өсімпұл және төленген жалдау төлемдері бойынша ақпаратты көре алады.

Бұл бөлімде жалдау процесін жеңілдету үшін төлемдерді тікелей сайт немесе қосымша арқылы жүзеге асыруға мүмкіндік берілуі мүмкін.

Онлайн Басқару тақтасы жалға алушыларға ағымдағы және бұрынғы жалдау шарттарын қарап шығуға, төлемдер мен қарыздардың жай-күйін тексеруге және брондауға қажетті өзгерістер енгізуге мүмкіндік беретін жеке кабинет құру арқылы мүмкіндік береді.

Ұзақ мерзімді брондау жасау: мүмкін болса, пайдаланушыларға ұзақ мерзімді брондау жасауға мүмкіндік берілсе, бұл процесті адал клиенттер үшін жеңілдетеді.

Сатушылар бөлімі аукцион (жоғарылатуға/төмендетуге), коммерциялық тендер немесе конкурс түрінде өткізілетін электрондық сауда-саттыққа қойылған мүлікті сатушы ретінде әрекет ететін жеке және заңды тұлғаларға арналған.

Бұдан басқа, осы бөлімді пайдалана отырып, сату объектілері бойынша ақпарат пен материалдарды, оның ішінде мүліктің нарықтық құнын бағалау жөніндегі есептерді енгізуге, өзгертуге және қарауға, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 9 тамыздағы қаулысымен бекітілген «Жекешелендіру объектілерін сату қағидаларында» белгіленген тәртіппен мерзімдерде өткізілетін алдағы сауда-саттық туралы хабарламалармен танысуға болады.

Ашықтық және есеп беруді жетілдіру: сатушылар өздерінің сатылымдары туралы есептер мен аналитиканы, соның ішінде өтінімдер саны, сату бағалары және басқа да негізгі көрсеткіштер туралы деректерді оңай ала алатынына көз жеткізу керек.

Пайдаланушы интерфейсі және пайдалану мүмкіндігі: сату объектілеріне қатысты ақпарат пен материалдарды қосу, өзгерту және қарау процесін жеңілдету және оңтайландыруды қажет етеді. Бұл түсінуге және қолдануға оңай интуитивті интерфейс, сондай-ақ пайдаланушыларға егжей-тегжейлі нұсқаулар мен қолдауды қамтуы мүмкін.

Жетілдірілген іздеу және сүзу мүмкіндіктері: сатушыларға мүлікке қатысты ақпаратты оңай табуға және көруге мүмкіндік беретін кеңейтілген іздеу және сүзу опцияларын ұсынуды қажет етеді. Бұған мүлік түрі, сату күйі, сауда күні және басқа параметрлер бойынша сүзгілер кіруі мүмкін.

Автоматтандырылған хабарландырулар: сатушыларға алдағы сауда-саттық, сату ережелеріндегі өзгерістер, сондай-ақ олардың мүлкінің мәртебесін жаңарту туралы ақпарат беретін автоматты хабарландыру жүйесін жасау қажет етеді.

Ресурстар бөлімі табиғи және Ұлттық ресурстарды пайдалануға беру бойынша сауда-саттық (аукциондар, тендерлер және конкурстар) туралы ақпаратты қарауға, сондай-ақ мемлекеттік мүлік Тізілімінің веб-порталы арқылы сауда-саттық жүйесінде жарияланатын сауда-саттық шарттарымен және олардың нәтижелерімен танысуға арналған.

Әлеуметтік медиа интеграциясы: әлеуетті қатысушыларды көбірек тарту үшін әлеуметтік медиа сауда-саттық туралы ақпаратпен бөлісу мүмкіндігін ұсынуға болады.

Банкрот бөлімі электрондық аукциондар өткізуге арналған:

- "Оңалту және банкроттық туралы" 2014 жылғы 7 наурыздағы ҚР Заңының 99-бабына және Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2015 жылғы 17 наурыздағы № 178 бұйрығына сәйкес борышкерлердің (банкроттардың) мүлкін сату;

- шартқа және (немесе) Мемлекеттік кіріс органдарының қаулысына сәйкес Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 2 маусымдағы №618 қаулысымен бекітілген Қағидаларға сәйкес салық берешегі, кедендік төлемдер мен салықтар бойынша берешек, өсімпұлдар есебінен өндіріп алынатын кепілді және (немесе) билік етуі шектелген мүлікті өткізу;

- сондай-ақ жүйеде тіркелген және белгіленген мерзімде сауда-саттыққа қатысу үшін электрондық өтінімдер берген жеке және заңды тұлғалардың осы аукциондарға қатысуын қамтамасыз ету үшін.

Борышкерлердің мүлкін сату жөніндегі электрондық деректер базасына (бұдан әрі – Деректер Базасы) қолжетімділік оларда Қазақстанның Ұлттық куәландырушы орталығы берген электрондық цифрлық қолтаңба болған кезде, атап айтқанда, келесі тұлғаларға беріледі:

- басқарушыларға (конкурстық, уақытша, оңалту), сондай-ақ оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органның қызметкерлеріне;

- "Активтерді оңалту және басқару жөніндегі компания" АҚ, сондай-ақ салық берешегін мәжбүрлеп алу саласындағы уәкілетті органның қызметкерлеріне.

Оқу материалдары және жиі қойылатын сұрақтар: оқу материалдарын және жиі қойылатын сұрақтарды ұсыну пайдаланушыларға электрондық аукциондарға қатысу процесін жақсырақ түсінуге көмектеседі. Бұл жүйеде тіркелу, сауда-саттыққа қатысуға өтінім беру және т. б. нұсқаулар болуы мүмкін.

Жалдау бөлімі Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 17 наурыздағы № 212 бұйрығымен бекітілген «Мемлекеттік мүлікті мүліктік жалдауға (жалға алуға) беру қағидаларына» сәйкес баспа бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланатын мемлекеттік меншік объектілерін мүліктік жалдауға (жалға алуға) беруге тендер өткізу туралы ақпараттық хабарламаларды қарауға арналған.

Мемлекеттік мүлікті жалдау шарттары бойынша деректер базасына қолжетімділік мемлекеттік мүлікті жалға берушілерге (уәкілетті мемлекеттік органдардың қызметкерлеріне), оларда Қазақстанның Ұлттық куәландырушы орталығы берген электрондық цифрлық қолтаңба болған кезде беріледі.

Senimde бөлімі Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 17 наурыздағы № 212 бұйрығымен бекітілген «Мемлекеттік мүлікті мүліктік жалдауға (жалға алуға) беру қағидаларына» сәйкес баспа бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланатын мемлекеттік меншік

объектілерін мүліктік жалдауға (жалға алуға) беруге тендер өткізу туралы ақпараттық хабарламаларды қарауға арналған.

Бұдан басқа, мемлекеттік мүлікті жалға алушылар олармен жасалған жалдау шарттары бойынша, атап айтқанда, шарттың талаптары, осындай шарт бойынша есептеулер, өсімпұл және мемлекеттік бюджетке түскен төлемдер бойынша ақпаратты көре алады.

Мемлекеттік мүлікті жалдау шарттары бойынша деректер базасына қолжетімділік мемлекеттік мүлікті жалға берушілерге (уәкілетті мемлекеттік органдардың қызметкерлеріне), оларда Қазақстанның Ұлттық куәландырушы орталығы берген электрондық цифрлық қолтаңба болған кезде беріледі.

Жақсарту жолы жалға алушының жеке кабинетін құру, онда олар өз міндеттемелерін, төлемдерін, өсімпұлдарын және төлемдерін қадағалай алады. Бұл жалдау шарттарын басқаруды ашық және ұйымдастыруға көмектеседі.

Электрондық ескертулер беру арқылы жалға алушыларды алдағы төлемдер, келісімшарт талаптарының өзгеруі, жаңа тендерлер және басқа да маңызды жаңартулар туралы хабардар ететін электрондық хабарландыру жүйесін енгізуге болады.

Мемлекеттік тізілім бөлімі Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2015 жылғы 26 наурыздағы № 207 бұйрығымен бекітілген «Мемлекеттік мүлік тізілімін (бұдан әрі-Мемлекеттік тізілім) жүргізу қағидаларына» сәйкес ұсынылатын мемлекеттік заңды тұлғалар мен жарғылық капиталына мемлекет қатысатын ұйымдардың тізбелерін, сондай - ақ олардың қаржы-шаруашылық қызметі туралы ақпаратты қарауға арналған. Ақпаратқа қолжетімді тұлғалар:

- республикалық меншік объектілері бойынша-мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі уәкілетті органның және экономика секторларында мемлекеттік активтерді басқару саласында мемлекеттік саясатты қалыптастыруға уәкілетті мемлекеттік органның қызметкерлері;

- облыстық коммуналдық меншік объектілері бойынша-жергілікті бюджеттен қаржыландырылатын, облыстық коммуналдық мүлікке билік етуге уәкілетті атқарушы органның қызметкерлері;

- аудандық коммуналдық меншік объектілері бойынша - жергілікті бюджеттен қаржыландырылатын, аудандық коммуналдық мүлікке билік етуге уәкілетті атқарушы органның қызметкерлері;

- өзге мемлекеттік органдардың қызметкерлеріне-олардың ведомстволық бағынысты ұйымдары бойынша.

Бұл бөлімде интерактивті графиктер мен диаграммалар пайдаланған маңызды. Экономикалық қызмет деректерін визуализациялау бұл пайдаланушыларға ұсынылған деректерді тезірек және оңай түсінуге көмектеседі.

Әрбір заңды тұлғаның немесе ұйымның қаржылық қызметі туралы тарихи деректерге қол жеткізуді қамтамасыз ету. Бұл пайдаланушыларға тереңірек талдау жасауға және даму тенденцияларын бақылауға мүмкіндік береді.

Жекешелендіру бөлімі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 2 шілдедегі № 673 қаулысымен бекітілген «Мемлекеттік тұрғын үй қорынан тұрғын үйлерді жекешелендіру қағидаларына» және 2015 жылғы 9 сәуірдегі № 319 (4-қосымша) ҚР Ұлттық экономика министрінің бұйрығымен бекітілген «Мемлекеттік тұрғын үй қорынан тұрғын үйлерді жекешелендіру» мемлекеттік көрсетілетін қызмет стандартына (бұдан әрі - Стандарт) сәйкес мемлекеттік тұрғын үй қорынан тұрғын үйлерді жекешелендіру бойынша мемлекеттік қызмет көрсетуге арналған.

Жекешелендіру процесінің егжей-тегжейлі нұсқаулықтарын қол жетімді етілсе, олар әр қадамды егжей-тегжейлі және түсінікті түрде түсіндіреді.

Сыйға тарту шартының бөлімі «Мемлекеттің сыйға тарту шарты бойынша мүлікке құқық алу қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 28 қыркүйектегі № 1103 қаулысын және сыйға тарту шарттарының тізілімінде (бұдан әрі – тізілім) мемлекеттік емес заңды тұлғалардың мүлікке құқықтарын Қазақстан Республикасының меншігіне алу мемлекеттік қызмет көрсету барысы мен нәтижелерінің есебін жүргізуге арналған және жеке тұлғаларды сыйға тарту шарты бойынша іске асыруға әзірленді.

Жиынтық тізілім бөлімі «Мемлекеттік мүлік туралы» 2011 жылғы 1 наурыздағы Қазақстан Республикасы Заңының 200-бабының 3-тармағына сәйкес мемлекеттік органдардың ведомстволық ақпараттық жүйелерінің дерекқорларымен интеграцияланған мемлекеттік мүлік тізілімінде есепке алынуы қамтамасыз етілетін мемлекет активтері туралы жиынтық ақпаратты карауға арналған, атап айтқанда:

1) мемлекеттік заңды тұлғаларға, олардың филиалдары мен өкілдіктеріне қатысты салықтардың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің түсуін қамтамасыз ету саласында реттеуді жүзеге асыратын мемлекеттік органның;

2) жылжымайтын мүлікті мемлекеттік тіркеу және мемлекеттік техникалық тексеру саласындағы қызметті мемлекеттік саясатты іске асыруды және мемлекеттік реттеуді жүзеге асыратын мемлекеттік органның - мемлекеттік заңды тұлғаларға, олардың филиалдары мен өкілдіктеріне тіркелген жылжымайтын мүлік объектілеріне қатысты;

3) жер қатынастары саласында реттеуді жүзеге асыратын мемлекеттік орган - жер пайдаланудағы жер учаскелеріне қатысты;

4) мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі уәкілетті органның - акционерлік қоғамдардың республикалық мүлікке жатқызылған акцияларына және жауапкершілігі шектеулі серіктестіктердің және шетелдегі жылжымайтын мүлік объектілерінің жарғылық капиталындағы қатысу үлестеріне қатысты;

5) облыстық уәкілетті орган - акционерлік қоғамдардың акцияларына және облыстық коммуналдық мүлікке жатқызылған жауапкершілігі шектеулі серіктестіктердің жарғылық капиталындағы қатысу үлестеріне қатысты;

6) аудандық уәкілетті орган - аудандық коммуналдық мүлікке жатқызылған акционерлік қоғамдардың акцияларына және жауапкершілігі

шектеулі серіктестіктердің жарғылық капиталындағы қатысу үлестеріне қатысты;

мәдениет саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруды жүзеге асыратын мемлекеттік органның - мемлекетке тиесілі ұлттық мәдени игілік объектілеріне қатысты;

8) зияткерлік меншік құқықтарын қорғау саласындағы мемлекеттік саясатты жүзеге асыратын мемлекеттік органның - мемлекетке тиесілі зияткерлік меншік объектілеріне қатысты;

9) мемлекеттік материалдық резервке қатысты - атқарушылық және бақылау функцияларын, сондай-ақ мемлекеттік резерв жүйесіне басшылықты жүзеге асыратын мемлекеттік орган.

Бұл бөлім Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 30 қыркүйектегі №1115 қаулысымен бекітілген мемлекеттік мүлік тізілімін құру жөніндегі іс-шаралар жоспарына және «Беру нысанын, көлемін және кезеңділігін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 11 сәуірдегі № 443 қаулысына сәйкес жоғарыда аталған мемлекеттік органдардан Мемлекеттік мүлік тізіліміне келіп түсетін ақпаратты іздеуді және қарауды жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Тұрғын үй қоры бөлімі «Мемлекеттік мүлік туралы» 2011 жылғы 1 наурыздағы Қазақстан Республикасы Заңының 200-бабының 3-тармағына сәйкес мемлекеттік органдардың ведомстволық ақпараттық жүйелерінің дерекқорларымен интеграцияланған мемлекеттік мүлік тізілімінде есепке алынуы қамтамасыз етілетін мемлекет активтері туралы жиынтық ақпаратты қарауға арналған.

Бұл бөлім Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 30 қыркүйектегі № 1115 қаулысымен бекітілген Мемлекеттік мүлік тізілімін құру жөніндегі іс-шаралар жоспарына сәйкес құрылған және «беру нысанын, көлемін және кезеңділігін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 11 сәуірдегі № 443 қаулысына сәйкес жоғарыда аталған мемлекеттік органдардан келіп түсетін ақпаратты іздеуді және қарауды жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

РДК бөлімі «Концессиялар туралы» 2006 жылғы 7 шілдедегі және «Мемлекеттік-жекеменшік әріптестік туралы» 2015 жылғы 31 қазандағы Қазақстан Республикасының Заңдарын іске асыруға, меншікке билік ету құқығын жүзеге асыру жөніндегі уәкілетті мемлекеттік орган және облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) атқарушы органдары республикалық және коммуналдық меншікке жататын объектілер бойынша жасалған концессия және мемлекеттік-жекеменшік әріптестік шарттарының тізілімін жүргізу және оларды көру үшін жасалды.

Тізілімдерге қолжетімділік орталық және жергілікті атқарушы органдардың қызметкерлеріне және оларда Қазақстанның Ұлттық куәландырушы орталығы берген электрондық цифрлық қолтаңба болған кезде беріледі.

Шарттар туралы толық ақпараттың қолжетімділігі жасалған концессия және мемлекеттік-жекеменшік әріптестік шарттары туралы толық ақпарат

берілуін қажет етеді. Шарттың негізгі деректерін, мерзімдерін, шарттарын, орындалу мәртебесін, жауапты тараптарды және басқа да қатысты ақпаратты қосыңыз.

Байқоңыр бөлімі тараптар ратификациялаған 1994 жылғы 28 наурыздағы «Байқоңыр» ғарыш айлағын пайдаланудың негізгі қағидаттары мен шарттары туралы келісімге және 1994 жылғы 10 желтоқсандағы «Байқоңыр» кешенін жалдау шартына сәйкес Ресей Федерациясының мүліктік жалдауға (жалға алуға) берілген «Байқоңыр» кешеніндегі Қазақстан Республикасының мүлкін есепке алуға арналған Қазақстан Республикасы Президентінің 1995 жылғы 17 сәуірдегі № 2195 Жарлығына сәйкес ратификациялаған.

«Байқоңыр» кешенінде Қазақстанның мемлекеттік мүлкін есепке алуды жүргізу Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2011 жылғы 27 желтоқсандағы № 667 бұйрығымен белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады және жылжымалы мүлікті «Байқоңыр» кешенінің аумағынан әкелу және әкету тәртібі туралы Ережеге сәйкес мүлікті уақытша әкету-әкелу жөніндегі іс-қимылдарды да ескеруге мүмкіндік береді.

Ресей Федерациясына жалға берілген "Байқоңыр" кешенінің мүлкі бойынша деректер базасына қолжетімділік Қазақстанның уәкілетті мемлекеттік органдарының және Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің "Байқоңырбаланс" мемлекеттік мекемесінің қызметкерлеріне оларда Қазақстанның Ұлттық куәландырушы орталығы берген электрондық цифрлық қолтаңба болған кезде беріледі.

Жалдау және кешенді басқаруға қатысты құжаттарды жүктеу және қарау, қаржы-шаруашылық қызметі туралы есептерді және басқа жиынтық деректерді қарапайым тұтынушыға мүмкіндік берілмеген.

Қол жеткізу рәсімін жеңілдету: мүдделі тараптардың кең ауқымы үшін деректер базасына және "Байқоңыр" бөліміне қол жеткізуді кеңейту мүмкіндігін қарастыру қажет. Үшінші тарап зерттеушілеріне, журналистерге және жұртшылыққа қол жетімділікті қамтамасыз ету ашықтық пен ашықтыққа ықпал етуі мүмкін.

Теңгерім ұстаушы бөлімі 2014 жылғы 10 сәуірден бастап Ақтөбе облысындағы ҚР Қаржы министрлігінің аумақтық бөлімшелері мен ведомстволарының базасында басталған «бірыңғай мемлекеттік баланс ұстаушы» жобасын іске асыруға әзірленді.

Ақтөбе облысында пилоттық жобаны іске асыру жылжымайтын мүлік объектілері мен автокөлік құралдарын, сондай-ақ бюджет қаражатын оларды ұстауға Ақтөбе облысы бойынша Қазынашылық, Мемлекеттік кірістер, мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының балансынан Ақтөбе мемлекеттік мүлік және жекешелендіру департаментінің (ДГИП) балансына беруді көздеді. Жобаның мақсаты-мемлекеттік органдарды кейіннен шағын және орта бизнес субъектілеріне бере отырып, ғимараттарға, құрылыстарға және автокөлік құралдарына техникалық қызмет көрсету бойынша өздеріне тән емес функцияларды орындаудан босату.

Тізілімдерге қолжетімділік орталық және жергілікті атқарушы органдардың қызметкерлеріне оларда Қазақстанның Ұлттық куәландырушы орталығы берген электрондық цифрлық қолтаңба болған кезде беріледі.

Пилоттық жобаны кеңейту: «бірыңғай мемлекеттік баланс ұстаушы» жобасын Қазақстанның басқа өңірлеріне кеңейту мүмкіндігін қарастырған дұрыс. Бұл мүлікті басқаруды онтайландыруға және функцияларды мемлекеттік органдар мен шағын және орта бизнес субъектілері арасында қайта бөлуге мүмкіндік береді.

Мониторинг объектілері бөлімі «мемлекеттік мүлікті, оның ішінде мемлекет қатысатын мемлекеттік кәсіпорындар мен заңды тұлғаларды басқару тиімділігінің мониторингін жүзеге асыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 4 желтоқсандағы № 1546 қаулысын іске асыруға әзірленді және келесідей мәліметтерді көруге арналған:

- оларға қатысты мемлекеттік мүлікті басқару тиімділігінің мониторингі жүзеге асырылатын мемлекеттік кәсіпорындар мен мемлекет қатысатын заңды тұлғалардың жыл сайынғы тізімі;

мониторинг объектілері бойынша электрондық деректер базасына (бұдан әрі – электрондық база) енгізілген ақпаратты, атап айтқанда мониторингі орындауға тартылған тәуелсіз сарапшылар (консультанттар, консалтингтік ұйымдар) жүргізген мониторинг объектілерін тексеру нәтижелерін қамтиды.

Электрондық базаға қолжетімділік мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі уәкілетті органның (республикалық мүлік бойынша) және облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органының (коммуналдық мүлік бойынша) қызметкерлеріне оларда Қазақстанның Ұлттық куәландырушы орталығы берген электрондық цифрлық қолтаңба болған кезде беріледі.

GIS-тізілім бөлімі "мемлекеттік мүлікті, оның ішінде мемлекет қатысатын мемлекеттік кәсіпорындар мен заңды тұлғаларды басқару тиімділігінің мониторингін жүзеге асыру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 4 желтоқсандағы № 1546 қаулысын іске асыруға әзірленді және келесі деректерді көруге болады:

- оларға қатысты мемлекеттік мүлікті басқару тиімділігінің мониторингі жүзеге асырылатын мемлекеттік кәсіпорындар мен мемлекет қатысатын заңды тұлғалардың жыл сайынғы тізімі;

мониторинг объектілері бойынша электрондық деректер базасына (бұдан әрі – электрондық база) енгізілген ақпаратты, атап айтқанда мониторингі орындауға тартылған тәуелсіз сарапшылар (консультанттар, консалтингтік ұйымдар) жүргізген мониторинг объектілерін тексеру нәтижелерін қамтиды.

Электрондық базаға қолжетімділік мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі уәкілетті органның (республикалық мүлік бойынша) және облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органының (коммуналдық мүлік бойынша) қызметкерлеріне оларда Қазақстанның Ұлттық куәландырушы орталығы берген электрондық цифрлық қолтаңба болған кезде беріледі.

Е-SHARES бөлімі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 15 шілдедегі № 802 қаулысына сәйкес мемлекеттік мүлікті есепке алу саласындағы бірыңғай оператор айқындаған және бағалы қағаздарды номиналды ұстаушы функцияларын жүзеге асыратын "ақпараттық-есепке алу орталығы" акционерлік қоғамының (бұдан әрі – қоғам) "Мемлекеттік мүлік туралы" 2011 жылғы 1 наурыздағы Қазақстан Республикасы Заңының 200-бабы 9-тармағының 9) тармақшасына сәйкес мемлекетке тиесілі немесе оларға қатысты мемлекеттің мүліктік құқықтары номиналды ұстауға берілген акциялар ұстаушыларының дербес шоттарын басқаруға арналған.

Қоғам клиенттерінің акцияларының есебін жүргізу, атап айтқанда, оларға тиесілі акциялар бойынша мәмілелер жүргізу және оларға құқықтарды растау Қазақстан Республикасының Бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамасына, атап айтқанда, "бағалы қағаздар нарығы туралы" Қазақстан Республикасының Заңына және Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2014 жылғы 22 қазандағы № 210 қаулысына сәйкес жүзеге асырылады "Бағалы қағаздарды номиналды ұстауды есепке алу жүйесінде эмиссиялық бағалы қағаздармен мәмілелерді тіркеу, номиналды ұстаушының бағалы қағаздарды номиналды ұстауды есепке алу жүйесінде бағалы қағаздарды ұстаушының жеке шотынан үзінді көшірме беруі және номиналды ұстаушының ақпаратты ашуы қағидаларын бекіту туралы".

Бағалы қағаздар және олардың эмитенттері бойынша дерекқорларға қолжетімділікті қоғам республикалық және коммуналдық (облыстық және аудандық) меншік (өтінім бланкісін жүктеу) акцияларының мемлекеттік пакеттеріне билік етуді жүзеге асыратын орталық және жергілікті атқарушы органдардың қызметкерлеріне, оларда ұлттық куәландырушы орталық берген заңды тұлғаның (жеке шот иесінің) электрондық цифрлық қолтаңбасы болған кезде береді Қазақстан.

"E-Shares" бөлімінің функционалдығын кеңейтуді арқылы функционалдылықты жақсартуды қарастыру. Акциялар тарихын қадағалау, маңызды оқиғалар немесе акциялар портфеліндегі өзгерістер туралы хабарлау, инвестицияларды бағалау және басқару үшін аналитикалық құралдарға қол жеткізу сияқты қосымша мүмкіндіктерді ашады.

Басқа жүйелермен Интеграция: "e-Shares" бөлімін қаржылық операцияларды есепке алу жүйесі немесе электрондық құжат айналымы жүйелері сияқты басқа жүйелермен біріктірілсе ақпарат алмасудың тиімділігін арттырып, акцияларға қатысты процестерді жеңілдетуі мүмкін.

Мемлекеттік мониторинг бөлімі "Стратегиялық маңызы бар экономика салаларындағы меншіктің мемлекеттік мониторингі туралы" 2003 жылғы 4 қарашадағы Қазақстан Республикасының Заңын іске асыру үшін әзірленді және қарауға арналған:

- Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2004 жылғы 30 шілдедегі № 810 қаулысымен бекітілген меншіктің мемлекеттік мониторингі жүзеге асырылатын стратегиялық маңызы бар экономика салалары объектілерінің және олардың аффилирленген тұлғаларының (жеке тұлғаларды қоспағанда) тізбесі;

мемлекеттік меншік мониторингінің электрондық дерекқорына (бұдан әрі – электрондық база), атап айтқанда, мониторинг объектілерін тексеру нәтижелеріне енгізілген ақпарат.

Электрондық базаға қолжетімділік орталық және жергілікті атқарушы органдардың қызметкерлеріне Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2004 жылғы 2 шілдедегі № 730 қаулысымен бекітілген меншіктің мемлекеттік мониторингі ақпаратына қол жеткізу қағидаларына сәйкес, оларда Қазақстанның Ұлттық куәландырушы орталығы берген электрондық цифрлық қолтаңба болған кезде беріледі.

"Есептілікті тапсырудың бірыңғай жүйесі (ЭҚЖЖ)" бағдарламалық қамтамасыз ету бағдарламада шаблондар түрінде ұсынылған компаниялардың есептіліктерінің әртүрлі нысандарын дайындауға және оларды компанияның электрондық цифрлық қолтаңбасымен қол қойылған электрондық форматта беруге арналған. Бұл ретте компаниялар ЭССО-дан өздері дайындаған есептерді мемлекеттік немесе орыс тілдерінде басып шығара алады, ал ЭССО-ға енгізілген есептілік нысандарын (шаблондарды) жаңарту немесе жаңа шаблондарды қосу Интернет желісі арқылы автоматты режимде жүргізіледі.

Деректерді орталықтандырылған сақтау: жүйе есептілікті орталықтандырылған дерекқорда сақтайды, бұл компанияларға бұрын дайындалған есептерге оңай қол жеткізуге және ақпаратты мұрағаттауға мүмкіндік береді.

GIS-Авто-бұл жерсеріктік навигация жүйелеріне, ұялы байланыс жабдықтары мен технологияларына, есептеу техникасына және сандық карталарға негізделген жылжымалы объектілерді бақылау жүйесі. Көлік құралдарының спутниктік мониторингі Қазақстанның мемлекеттік мүлкін басқару жүйелеріндегі көлік логистикасының міндеттерін шешу үшін пайдаланылады.

Жұмыс принципі координаталық ақпаратты қашықтықтан бере отырып, on-line режимінде көлік құралының кеңістіктік және уақыттық координаттарын қадағалау және талдау болып табылады. Атап айтқанда, көлік құралында мобильді модуль орнатылады, оның бағдарламалық жасақтамасы сигнал қабылдағыштан координаталық деректерді алады, оларды сақтау модуліне жазады және мүмкіндігінше беру модулі арқылы береді.

Алынған мәліметтер ақпараттық жүйе диспетчерге мәтіндік түрде немесе GIS электрондық карталарын-Мемлекеттік тізілімді қолдана отырып талдауға және беруге мүмкіндік береді.

GIS-Авто деректер базасына қолжетімділікті қамтамасыз ету Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 15 шілдедегі № 802 қаулысына сәйкес мемлекеттік мүлікті есепке алу саласындағы бірыңғай оператор айқындаған «Ақпараттық-есептеу орталығы» акционерлік қоғамына ұсынылған уәкілетті мемлекеттік органның жазбаша өтінімі (өтінім бланкісін жүктеу) негізінде жүзеге асырылады.

GIS-Авто деректер базасына қолжетімділік веб-интерфейс арқылы жүзеге асырылады, бұл мұндай қолжетімділікті барынша қарапайым және ыңғайлы етеді және уәкілетті мемлекеттік органдардың қызметкерлеріне оларда

Қазақстанның Ұлттық куәландырушы орталығы берген электрондық цифрлық қолтаңба болған кезде беріледі.

Онлайн мониторинг: жүйе нақты уақыт режимінде жылжымалы нысандарды үздіксіз бақылауды және бақылауды қамтамасыз етеді. Бұл іс-әрекеттің қауіпсіздігі мен жеделдігін арттыра отырып, автопарккі тиімді басқаруға және бақылауға мүмкіндік береді.

Деректерді талдау: алынған координаталық деректерді талдауға және маршруттарды оңтайландыруға, жылдамдықты басқаруға, ресурстарды жоспарлауға және басқа көлік міндеттеріне пайдалануға болады. Бұл уақытты үнемдеуге және пайдалану шығындарын азайтуға көмектеседі.

ESEPTE-квазимемлекеттік сектордың сыртқы және ішкі қарыздарын мониторингтеу және бақылау сервисі. Квазимемлекеттік сектордың сыртқы және ішкі қарыздарын мониторингілеу және бақылау үшін ақпараттық сервис (бұдан әрі-Сервис) Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 210 қаулысына сәйкес квазимемлекеттік сектордың сыртқы және ішкі борышының жай-күйін мониторингілеуге және Қазақстан Республикасының мемлекеттік қаржыны басқарудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасында көзделген шектеулердің сақталуын бақылауға арналған.

Қызметке қол жетімділік:

Мемлекеттік кірістер органдарының және облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органының (коммуналдық мүлік бойынша) қызметкерлеріне, оларда Қазақстанның Ұлттық куәландырушы орталығы берген электрондық цифрлық қолтаңба болған кезде

Сервиске қолжетімділікті қамтамасыз ету Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 15 шілдедегі № 802 қаулысына сәйкес мемлекеттік мүлікті есепке алу саласындағы бірыңғай оператор айқындаған "ақпараттық-есепке алу орталығы" акционерлік қоғамына ұсынылған уәкілетті мемлекеттік органның жазбаша өтінімі (өтінім нысанын жүктеу) негізінде жүзеге асырылады.

Қарыз мониторингі: сервис квазимемлекеттік сектордың сыртқы және ішкі борышының жай-күйін бақылауға мүмкіндік береді. Бұл мемлекеттік органдар мен жергілікті атқарушы органдарға берешек деңгейін бақылауға және тиісті шаралар қабылдауға мүмкіндік береді.

Шектеулерді бақылау: ESEPTE мемлекеттік қаржыны басқару Тұжырымдамасында белгіленген шектеулердің сақталуын бақылауға көмектеседі. Сервис қарыз сомалары, өтеу мерзімдері және берешек деңгейінің белгіленген шектеулерге сәйкестігін бағалауға мүмкіндік беретін басқа да параметрлер туралы ақпарат береді.

Жоғарыда келтірілген ақпарат негізінде біз келесі кемшіліктерді анықтадық.

1) порталдың қол жетімділігі мен ыңғайлылығы: пайдаланушылар электрондық порталдарды пайдалану кезінде бірқатар қиындықтар мен қолайсыздықтарды атап өтеді, мысалы, объектілерді іздеудегі және іздеу жүйесін орнатудағы қиындықтар, шет мемлекеттерді іздеу жүйесіне қосу,

әлеуетті тұтынушыға алдын ала белгісіз болуы мүмкін іздеу үшін нақты деректерді енгізу қажеттілігі.

2) ақпараттың қолжетімділігі: кең аудитория үшін ақпаратқа қолжетімділікті жақсарту қажет. Бұл көрмеге қойылған Мемлекеттік мүлік объектілері және мемлекеттік мүлікті тиімді пайдалану туралы ақпаратқа, соның ішінде кәсіпорындардың кірістері мен шығыстары туралы есептерге, Табиғи ресурстар мен жер учаскелерін пайдалану туралы ақпаратқа қатысты.

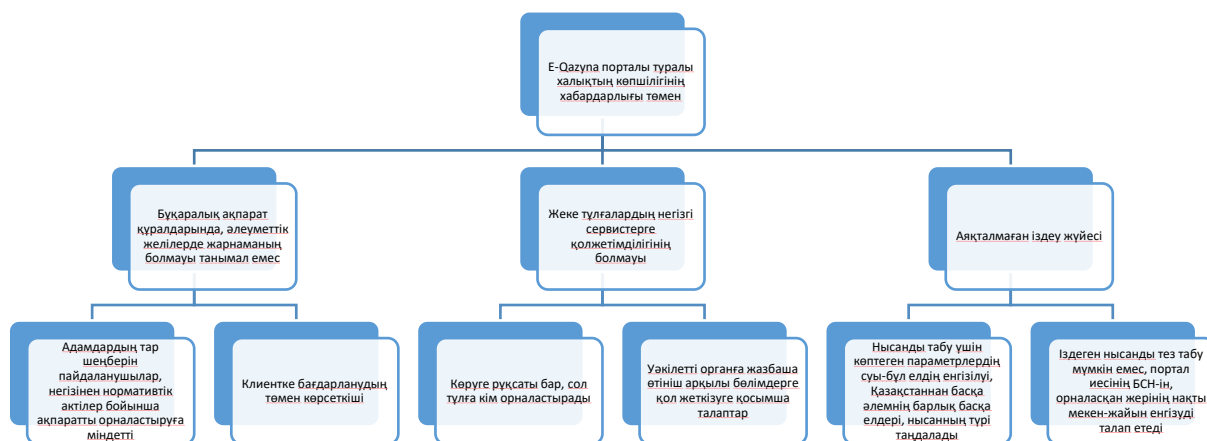
3) мемлекеттік мүлікті басқару департаментінің жұмысы: Түркістан мемлекеттік мүлік және жекешелендіру департаментінің 2022 жылғы жұмысы туралы ақпарат ұсынылды. Мемлекеттік мүлікті тиімді басқару жоспарына сәйкес міндеттердің іске асырылуы атап өтіледі. Жұмыс E-Qazyna электрондық порталы арқылы жүргізіліп, электрондық аукцион арқылы саудасаттық жүргізілгені көрсетіледі.

4) мемлекеттік мүлікті жалдау және пайдалану жөніндегі жұмыстың нәтижелері: тұрғын емес үй-жайларды жасалған жалдау шарттары, жалдау ақысының сомалары мен өсімпұлдар туралы, сондай-ақ мемлекеттік мүлікті қабылдау-беру актілерін беру және бекіту туралы деректер ұсынылды.

Ұсынылған қорытындыларды ескере отырып, мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі электрондық порталдарды оларды кең аудиторияға қолжетімді әрі ыңғайлы ете отырып, жаңғырту жүргізу ұсынылады. Мемлекеттік мүлікті сату саласында клиентке бағдарлануды арттыру үшін мемлекеттік органдар бәсекелестік ортадан табысты тәжірибелерді зерделеп, интеграциялауы, сондай-ақ тәжірибе алмасу және Үздік тәжірибелер үшін жеке сектормен ынтымақтасуы тиіс.

Қорыта келгенде, барлық бөлімдерде кездесетін кедергілерді №1 суретте сипаттамасы беріледі.

Сурет №1

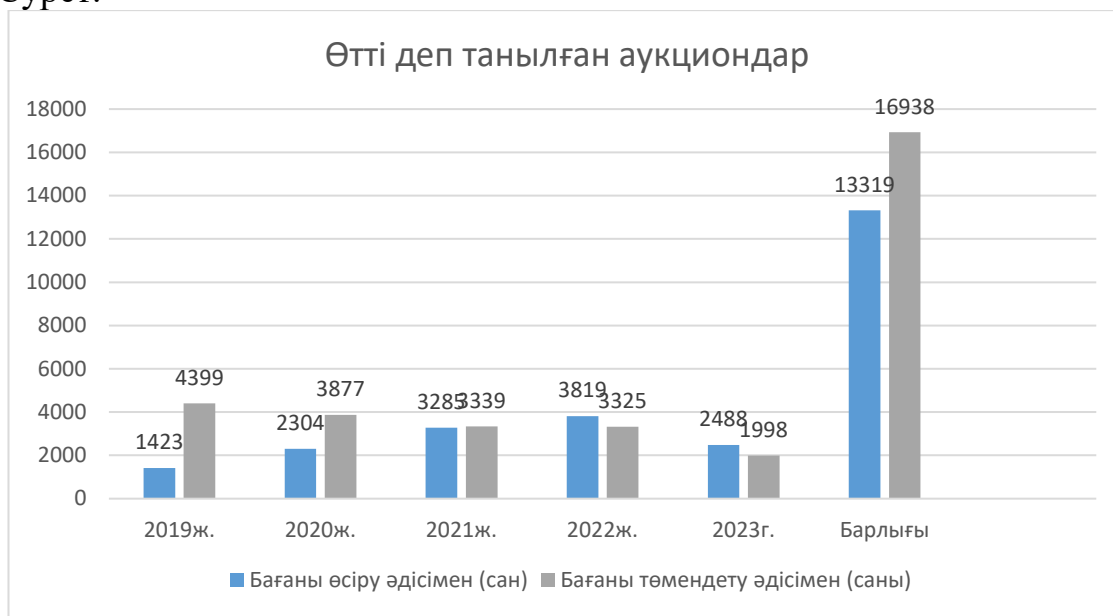
E-Qazyna электронды платформасын «Бұтақтар мәселесі» (метод «Дерево проблем») әдісімен талдау (автордың жұмысы).

Мемлекеттік мүлікті сатуға талдау

Соңғы 5 жылда (2019ж-2023 жыл 8 айда) мемлекеттік мүлікті сатуға талдау бағаны төмендетуге өткізілген аукциндар саны бағаны өсіруге өткізілген аукциндарға қарағанда 27 пайызға басым екенін көрсетті. Немесе, 3619 бірлік бағаны төмендету аукционы бағаны өсіру аукциндарына қарағанда артығымен қол жеткізілген.

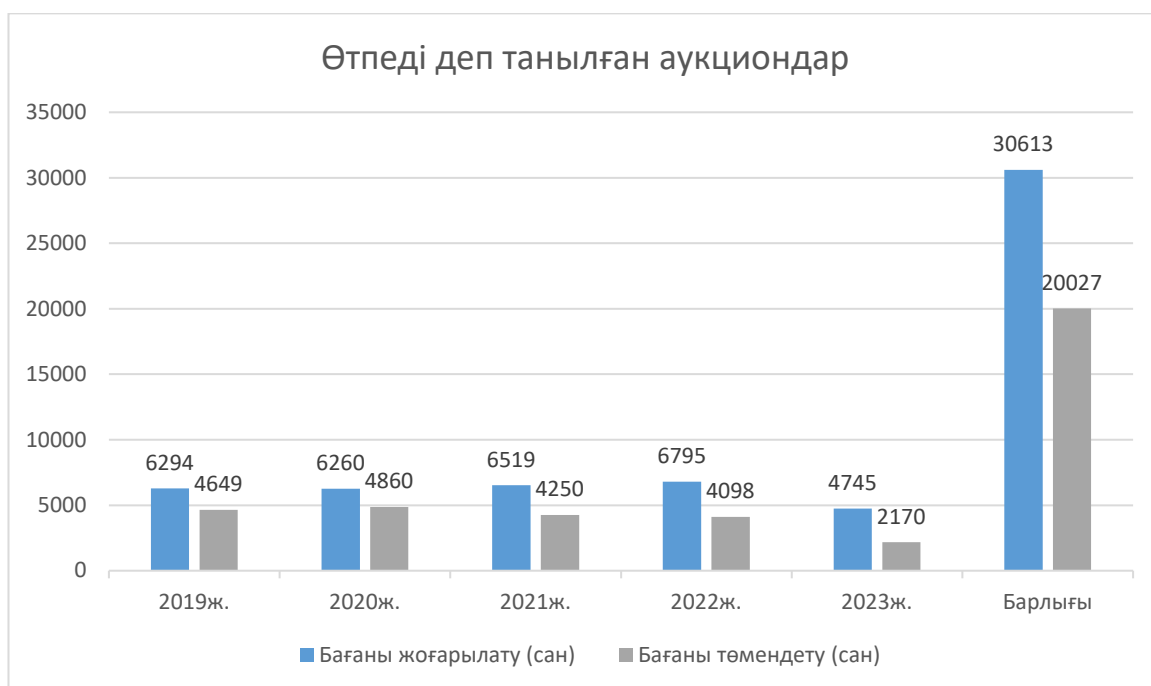
№2 Сурет.

2 - сурет-2019-2023 жылдардағы аукциндар туралы талдау
Дереккөз: Барлық сауда-саттықтар тізімі. [5]

Бұл сатып алушылар мүлікті жақсы бағамен сатып алу үмітімен сауда-саттықтың екінші айналымын, яғни бағаны төмендету әдісін күткенді жөн көретіндігін көрсетуі мүмкін.

№3-сурет. 2019-2023 жылдардағы аукциондар туралы талдау

Дереккөз: E-Qazyna. Сауда-саттықтар тізімі. [5]

3-суретке сәйкес бағаны көтеруге өткізілмеген аукциондар саны осы кезеңдегі өткізілген аукциондар санынан едәуір асып түседі. Бұл көптеген нысандардағы белгіленген бастапқы бағалардың жоғарылағанын немесе нарықтық құнға сәйкес келмейтінін көрсетуі мүмкін, бұл әлеуетті сатып алушыларды қызықтырмады.

Сауда-саттықты өткізудің практикалық жағдайын келесі нысан негізінде талдайық (порталдан скриншот).

Нысан: 2013 жылғы SHEVROLET NIVA, алғашқы сауда-саттық 17.02.2022 жылға бағаны көтеруге тағайындалды, бірақ сауда-саттық болған жоқ. Нысан 11.03.2022 жылғы бағаны төмендетуге арналған қайталама сауда-саттықта сатылды. Бұл ретте сату бағасы бағалау бағасы -1851000 теңге деңгейінде қалды. Яғни, әлеуетті клиенттер көп жағдайда бастапқы сауда-саттыққа қатыспайды. Осы объектінің мысалында объектінің бағалау құны бойынша, бір теңге де артық емес сатылғанын көруге болады. Бұл жағдай жаппай аукциондарда орын алады.

№4 Сурет.

ПРОСМОТР ДАННЫХ С ТОРГАХ Просмотр: 1908; Принятых заявок: 14;

В НАСТОЯЩЕЕ ВРЕМЯ СЕРВИС ПО ON-LINE ОПЛАТЕ ГАРАНТИЙНЫХ ВЗНОСОВ ДЛЯ УЧАСТИЯ В ЭЛЕКТРОННЫХ ТОРГАХ РАБОТАЕТ С ПЕРЕВОЗЧИКАМИ, СВЯЗИ С ЧЕМ ГАРАНТИЙНЫЕ ВЗНОСЫ РЕКОМЕНДУЕМ ОПЛАЧИВАТЬ ЧЕРЕЗ ОПЕРАЦИОННЫЕ ОТДЕЛЫ БАНКОВ ВТОРОГО УРОВНЯ.

АВТОМОБИЛЬ "CHEVROLET NIVA 212300-55"; 2013 ГОДА

ТОРГИ: №8235500

Тип торгов: ▼ На понижение цены

Стартовая цена: **₸ 1 851 000,00**

Минимальная цена: ₸ 925 500,00

Гарантийный взнос: ₸ 277 650,00

Статус торгов: Состоялся

Начало торгов: 11.03.2022 11:00

Цена продажи: 1 851 000,00

Дополнительная информация: Допускается продажа единственному участнику торгов

Объект продажи

Транспорт: АВТОМОБИЛЬ "CHEVROLET NIVA 212300-55"; 2013 года;

Цвет: СЕРЫЙ; Регистрационный номер (ГРН/ТС): 375AV11; Категория ТС: B (Легковой автомобиль, m < 3500 кг); Объем двигателя (куб. см.): 1690; Номер шасси: -; Номер кузова: XSL212300D0456030; Адрес: Кызылординская область; Жанақорғанский район; п.Жанақорған, ул.М.Кокеннова, д.44; Оценка: ТОО "Партнер Сервис и К"; Оценка: стоимость, тг: 1 851 000,00; Дата оценки: 13.10.2021;

Балансодержатель

КОММУНАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "ОТДЕЛ ЗЕМЕЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ ЖАНАҚОРҒАНСКОГО РАЙОНА"; БИН: 062040011746; Адрес: Кызылординская область; Жанақорғанский район; п.Жанақорған, пр.А.Иманова, д.167; Телефон: (72493) 2-12-78;

Продавец

КОММУНАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "ОТДЕЛ ФИНАНСОВ ЖАНАҚОРҒАНСКОГО РАЙОНА"; ИИН/БИН: 900540000095; Адрес: 120300; Кызылординская область; Жанақорғанский район; п.Жанақорған, ул.М.Кокеннова, д.266; Телефоны для справок: (72493) 2-20-78;

Реквизиты для перечисления гарантийного взноса

Получатель платежа (рус.): АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО "ИНФОРМАЦИОННО-УЧЕТНЫЙ ЦЕНТР"; БИН: 050540004455. Расчетный счет (ИВАН/ИИК) в АО "Народный банк Казахстана"; К.29460171110000030390; БИК: NSBKZKZKX; КНП: 171; КБ: 16.

Публикации

Извещение о продаже опубликовано на веб-портале Регистра государственного имущества - 24.02.2022; подробнее

Эл. документы

Отчет об оценке движимого имущества...	21-40-8.pdf	1,06 МБ
Свидетельство о регистрации трансп...	375.pdf	1,72 МБ
Проект договора	Проект договора.doc	111,00 КБ

Правила поведения

ПРОСМОТР ОБЪЕКТА

▲ ОСНОВНЫЕ ДАННЫЕ

Id объекта	19466862
Тип объекта приватизации	Транспорт
Продавец	КОММУНАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "ОТДЕЛ ФИНАНСОВ ЖАНАҚОРҒАНСКОГО РАЙОНА" ИИН: 900540000095; Адрес: Казахстан, 120300, Кызылординская область, Жанақорғанский район, п.Жанақорған, ул.М.Кокеннова, д.266 Контакты: тел: (72493) 2-20-78, факс: (72493) 2-21-22, e-mail: janakorqanfin@mail.ru
Включен в график с	05.10.2021
Включен в график по	05.10.2022
Статус	Приватизирован
Бюджетность	Продажа завершена (Акт n/n подписан)
КФС (уровень 1)	Коммунальная районная (города областного значения)
КФС (уровень 2)	Кызылординская область
КФС (уровень 3)	Жанақорғанский район
КФС (уровень 4)	Жанақорғанский район
КФС (уровень 5)	Жанақорғанский район

ДАНИЕ О ТОРГАХ

Действия	Форма торгов	Метод торгов	Дата и время торгов	Гар. взнос, тг.	Старт. цена, тг.	Мин. цена, тг.	Статус торга
	Электронный аукцион	На понижение цены (применяется с 01.01.2016 до 26.04.2021)	11.03.2022 11:00	277 650,00	1 851 000,00	925 500,00	Состоялся
	Электронный аукцион	На повышение цены (применяется с 26.04.2021)	17.02.2022 11:00	277 650,00	1 851 000,00		Не состоялся

Скриншот E-Qazyna электрондық порталынан қиылған. [5]

Осының негізінде жалпы жағдайды көруге болады: әлеуетті сатып алушылар көбінесе бастапқы аукциондарды елемейді, мүмкін келесі кезеңдерде төмен бағаны күтеді.

Бұдан аукциондар өткізуді және мемлекеттік мүлікті өткізуді жақсарту үшін мынадай ұсыныстар туындайды:

1. Бағалау жүйесін қайта қарау: нақты нарықтық жағдайларды және ұқсас объектілерді салыстырмалы талдауды ескере отырып, мүлікті бағалау әдістерін енгізу немесе түзету мүмкіндігін қарастыру.

2. Аукциондардың ашықтығын арттыру: ақпараттың қолжетімділігі мен толықтығын жақсарту, тіркеу және қатысу процесін жеңілдету қызығушылықты арттыруы мүмкін. Бүгінгі күні сатып алушылар объект туралы толық ақпараттың болмауына немесе қатысу процедурасындағы қиындықтарға байланысты қатыспайды.

3. Алдын ала консультациялар өткізу: аукционға әлеуетті қатысушылар үшін кездесулер немесе вебинарлар ұйымдастыру, онда олар сұрақтар қойып, рәсіммен таныса алады.

4. Жеңілдіктердің икемді жүйесі: егер объект бастапқы аукциондарда сатылмаса, қайталама сауда-саттықты күтпестен кейінгі аукциондарда біртіндеп жеңілдіктер беруді қарастыру.

5. Маркетинг және жарнама: көбірек әлеуетті сатып алушыларды тарту үшін аукциондарды өткізер алдында промо-белсенділікті күшейту, әлеуметтік желілерді пайдалану, интернет-жарнама, және басқа да бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалану.

6. Пікірлер мен кері байланыс: әр аукционнан кейін қандай аспектілерді жақсартуға болатынын түсіну үшін қатысушылардан кері байланыс жасау.

7. Сатудың балама түрлерін қарастыру: тікелей сату, серіктестік келісімдері немесе ұзақ мерзімді жалдау келісімдері сияқты мүлікті сатудың басқа түрлерін қарастыру.

8. Мақсатты аудитория: мүліктің әртүрлі түрлері үшін негізгі мақсатты аудиторияны анықтау және олардың қалауы мен қажеттіліктерін ескере отырып, маркетингтік науқандарды орнату үшін нарықтық зерттеулер жүргізу.

Осы ұсыныстарды ескере отырып, аукциондарды өткізу тиімдірек болуы мүмкін, нәтижесінде табысты іске асырылған объектілер санының ұлғаюына және сатудан түсетін кірістердің ұлғаюына әкеледі.

ҚОРЫТЫНДЫЛАР МЕН ҰСЫНЫСТАР

Жекешелендіру бойынша 1 және 2 жекешелендіру толқыны - азаматтар мемлекеттік мүлікті бағалы қағаздар арқылы басқаруға жанама түрде қатысты. E-Qazyna сайтында бұл функция (орталық банкті сатып алу және сату жүргізілмейді). Мұнда жекешелендірудің мүліктік сату түрі жүргізіледі.

Осыларды ескере отырып, электронды порталда 100 АЕК-тен аспайтын мемлекеттік меншікті сатып алуға азаматтардың қол жетімділігі бойынша ұсыныстар беру.

Қазақстан Республикасының «Мемлекеттік мүлік туралы» заңының 101 – ші бабын: «құны 100 айлық есептік көрсеткішке дейінгі мүлік қалдық құны бойынша сатылымға шығарылады», - деген сөйлеммен толықтыруды ұсынамын.

Сонымен бірге, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 9 тамыздағы

№ 920 қаулысымен бекітілген «Жекешелендіру объектілерін сату қағидасына», аукцион өткізу 4-тарауында: «Құны 100 айлық есептік көрсеткішке дейінгі мүлік алғашқы сатылымға қалдық құны бойынша шығарылады және кейінгі сатылымға бағаны төмендету арқылы шығарылады», - деген сөйлеммен толықтырылсын.

Мемлекеттік мүлікті жекешелендіру кезінде 1-ші толқында, сондай-ақ 2-ші толқында азаматтар толық қатыса алмады. Жекешелендіру тетігі инвестициялық жекешелендіру купондары, акциялар сияқты бағалы қағаздар арқылы жүзеге асырылды. E-Qazyna сайтында бағалы қағаздарды сату бойынша сервис жоқ.

Азаматтардың Қазақстан контекстінде құны 100 АЕК-тен аспайтын мемлекеттік меншікті сатып алуға қолжетімділігін қамтамасыз ету үшін бірқатар шаралар мен стратегияларды қарастыруға болады. Міне, олардың кейбіреулері:

Стратегиялар мен ұсыныстар

1. Ақпараттық қол жетімділік және білім беру

-Ақпараттандыру платформасын жасау: сатуға болатын активтер туралы барлық ақпарат орталықтандырылған жүйе, сондай-ақ сатып алу процесінің кадамдық нұсқаулары.

-Білім беру бағдарламаларын ұйымдастыру: мемлекеттік меншікті сатып алу бөлігінде азаматтардың қаржылық сауаттылығын арттыруға бағытталған вебинарлар мен семинарлар өткізу.

2. Процедураларды жеңілдету

-Жекешелендіруге қатысуға арналған онлайн-платформалар: азаматтарға активтерді сатып алуға ыңғайлы және жылдам қатысуға мүмкіндік беретін пайдаланушыға ыңғайлы платформалар құру.

- Бюрократияны азайту: активтерді сатып алуға қол жетімділікті жеңілдету үшін Әкімшілік процедуралар мен бюрократияны азайту.

3. Қаржылық қолдау және ынталандыру

- Несиелік жеңілдіктер: азаматтарға мемлекеттік меншікті сатып алу үшін қолайлы шарттармен несие алу мүмкіндігін беру.

- Мемлекеттік субсидиялар: азаматтардың немесе шағын бизнестің жекелеген санаттары үшін сатып алуды субсидиялау нұсқаларын қарастыру.

4. Процестің ашықтығы мен адалдығы

- Критерийлер мен шарттарды жариялау: активтерді сату критерийлері мен шарттарын нақты және ашық түрде анықтау.

- Мониторинг және есеп беру: ашықтықты қамтамасыз ету үшін сатып алу нәтижелерін бақылау және жариялау жүйесін енгізіңіз.

5. Заңды Қолдау

- Консультациялық қызметтер: процеске қатысу мәселелері бойынша заңгерлік кеңес алу мүмкіндігін ұсыну.

- Реттеуші базаны құру: сатып алу процесінде азаматтардың мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету үшін заңнаманы қайта қарау және бейімдеу.

6. Әлеуметтік Интеграция және әділеттілік

- Активтердің әртүрлілігі: азаматтардың әртүрлі мүдделері мен қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін сатып алу үшін активтердің әртүрлілігін ұсыныңыз.

- Теңдікті қамтамасыз ету: халықтың барлық топтары үшін ресурстар мен ақпаратқа тең қолжетімділікті қамтамасыз ету.

Азаматтардың қолжетімділігі мен қатысуын қамтамасыз ететіндей жекешелендіруді жүзеге асыру кешенді тәсіл мен стратегиялық жоспарлауды талап етеді. Халықтың әртүрлі топтарын қосу және оларға активтерді сатып алуға тең мүмкіндіктер беру экономикалық дамуды ынталандырып қана қоймайды, сонымен қатар елдегі әлеуметтік әділеттілік пен тұрақтылыққа ықпал етеді.

Мұны қалай жасауға болады, яғни сатып алу формасы? Бұл онлайн сатып алу

құны 100 АЕК-тен аспайтын мемлекеттік меншікті онлайн-сатып алу тетігін іске асыру үшін мынадай іс-қимылдар тізбегін пайдалануға болады.

Осы жобадағы қойылған мақсатқа және міндеттерге жету үшін Қаржы министрлігіне келесідей Жол картасын ұсынамын.

Е-Qazyna электронды платформасының Мобильді қосымшасын әзірлеудің Жол картасы 1-ші таблицада.

с	Іс-шараның атауы	Іс-шара	Аяқтау нысаны		Орында луына жауапты мемлекеттік орган
1	2	3	4	5	
I кезең. Дайындық					
1	Ағымдағы жағдайға бағалау				
1.1	Мемлекеттік меншікті ағымдағы басқаруды бағалау.	Процестерді, ережелерді және реттеуді қоса алғанда, ағымдағы жүйеге жан-жақты талдау жүргізу. Жүйенің жұмысы туралы ақпарат жинау үшін негізгі қызметкерлермен сауалнамалар мен сұхбаттар дайындау.	Аналитикалық талдау және ұсыныстармен егжей-тегжейлі есеп	3 ай	Қаржы министрлігі
1.2	Жекешелендіру және клиентке бағдарлау саласындағы халықаралық тәжірибелер мен стандарттарды зерделеу.	Жекешелендіру мен клиентке бағдарлануға қатысты есептерді, мақалаларды және зерттеу жұмыстарын қоса алғанда, халықаралық дереккөздерді зерттеу. Қолданыстағы жүйемен салыстырмалы талдау жүргізу	Халықаралық тәжірибелер мен стандарттарға салыстырмалы шолу	4 ай	Қаржы министрлігі
1.3	Мүдделі тараптардан (мемлекеттік органдар, бизнес, жұртшылық) деректерді және	Мемлекеттік органдардың, бизнес-қоғамдастықтың және жұртшылықтың	Талдау мен ұсыныстарды қоса алғанда, сауалнама нәтижелері бар есеп	2 ай	Қаржы министрлігі

	кері байланысты жинау.	өкілдерімен кездесулер,			
<i>1-ші таблицаның жалғасы</i>					
		сауалнамалар және фокус-топтар ұйымдастыру. Негізгі мәселелер мен қажеттіліктерді анықтау үшін алынған деректерді талдау.			
2	Тұжырымдамалық модельді әзірлеу				
2.1	Жобаның негізгі мақсаттары мен міндеттерін анықтау.	Жобаның мақсаттары мен міндеттерін айқындау үшін негізгі мүдделі тараптармен стратегиялық сессиялар өткізу. Жобаның нақты мақсаттары, міндеттері және күтілетін нәтижелері бар құжатты ресімдеу.	Жобаның белгілі мақсаттары мен міндеттері бар құжат	1 ай	Қаржы министрлігі
2.2	Заманауи технологиялар мен клиентке бағдарлануды ескере отырып, жүйені жақсарту тұжырымдамасын әзірлеу.	Жүйені жақсарту тұжырымдамасын әзірлеу үшін жұмыс тобын құру. Заманауи технологияларды (мысалы, блокчейн, AI, үлкен деректер) және клиентке бағдарлау стратегияларының әлеуетті	Технологиялар мен стратегияларды енгізу жоспарымен жүйені жақсарту тұжырымдамасы	2 ай	Қаржы министрлігі
3	Жүзеге асыруды жоспарлау				
3.1	Уақытын белгілей және ресурстарды бөле отырып егжей-тегжейлі іске асыру жоспарын құру.	Іске асыру кезеңдерін, әр кезеңнің орындалу мерзімдерін және қажетті ресурстар мен бюджетті бөлуді қоса алғанда, жобаның	Нақты мерзімдері мен ресурстармен негізделген бекітілген жоба жоспары	1 ай	Қаржы министрлігі

1-ші таблицаның жалғасы

		егжей-тегжейлі жоспарын әзірлеу.			
3.2	Жетістік критерийлері мен тиімділік көрсеткіштерін анықтау.	Жобаның тиімділігін бағалау үшін нақты, өлшенетін, қол жеткізуге болатын, сәйкес және уақытпен шектелген (SMART) жетістік критерийлері мен көрсеткіштерін белгілеу.	Табыс критерийлері және тиімділік көрсеткіштері жүйесі бар құжат	1 ай	Қаржы министрлігі
II кезең: Әзірлеу және тестілеу					
1. IT шешімдерін әзірлеу					
1.1	Мобильді қосымшаны жасау	Қызметтерге және Мемлекеттік мүлік туралы ақпаратқа оңай қол жеткізу үшін мобильді қосымшаны әзірлеу және бағдарламалау. Интерфейс дизайны, тестілеу және қосымшаны жолға қою.	Іске қосылған және толық жұмыс істейтін мобильді қосымша	6 ай	Қаржы министрлігі
1.2	Транзакциялардың ашықтығы мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін блокчейн технологияларын біріктіру.	Транзакцияларды есепке алу үшін блокчейн-платформаны енгізу, олардың ашықтығын, қауіпсіздігін және өзгермейтіндігін қамтамасыз ету. Инфрақұрылымды әзірлеу және қолданыстағы жүйелерге енгізу.	Транзакцияларды есепке алуға арналған интеграцияланған блокчейн жүйесі	8 ай	Қаржы министрлігі
1.3	Чат-боттар мен AI қолдау жүйелерін әзірлеу.	Клиенттерге қолдау көрсетуді автоматтандыру, сұраныстарды өңдеу және	Іске асырылған және жұмыс істейтін чат-боттар және AI-қолдау жүйелері	4 ай	Қаржы министрлігі

1-ші таблицаның жалғасы

		пайдаланушыларға өзекті ақпарат беру үшін чат-боттар мен AI жүйелерін құру.			
2. Пилотты тестілеу					
2.1	Бақыланатын ортада әзірленген шешімдерді сынау процесі.	Әзірленген шешімдердің (мобильді қосымша, блокчейн-жүйелер, чат-боттар) функционалдығын, сенімділігін және пайдаланудың ыңғайлылығын тексеру үшін бірқатар сынақтар өткізу. Сынақ сценарийлері мен пайдаланушы топтарын пайдалану.	Анықталған мәселелерді жақсарту жөнінде ұсыныстары көрсетілген егжей-тегжейлі тестілеу нәтижелері туралы есеп	2 ай	Қаржы министрлігі
2.2	Пайдаланушылардан кері байланыс жинау және алынған мәліметтер негізінде жүйелерді жақсарту.	Шешімдердің ыңғайлылығы мен тиімділігін бағалау үшін сауалнамалар, фокус-топтар және пайдаланушылар мен кері байланыс ұйымдастыру. Кері байланыс деректерін талдау және жүйелерге тиісті жақсартулар енгізу.	Кері байланысты талдау және орындалған жақсартулар туралы есеп	Тестілеуді аяқтағаннан бастап 1 ай ішінде	Қаржы министрлігі
3. Персоналды оқыту					
3.1	Мемлекеттік қызметшілер үшін оқыту семинарлары мен тренингтер өткізу.	Жаңа жүйелер мен технологияларды пайдалану саласында мемлекеттік қызметшілердің біліктілігін	Өткізілген семинарлар мен тренингтердің хаттамалары, оқытылған қызметкерлердің тізімі	4 ай	Қаржы министрлігі
1-ші таблицаның жалғасы					

		арттыру үшін бірқатар семинарлар мен тренингтер ұйымдастыру. Практикалық сабақтар мен кейс-стадиді қосу.			
3.2	Нұсқаулықтар мен әдістемелік материалдарды дайындау.	Жаңа жүйелер мен құралдарды дұрыс және тиімді пайдалануды қамтамасыз ету үшін нұсқаулықтар мен әдістемелік материалдарды әзірлеу. Тиісті мемлекеттік органдар арасында материалдарды тарату.	Дайын нұсқаулықтар мен әдістемелік материалдар жиынтығы	3 ай	Қаржы министрлігі
III кезең. Қолданысқа енгізу және масштабтау					
1	Жүйені қосу				
1.1	Ұтымдылық көрсеткіштері мен тұтынушылардың қанағаттануын қадағалау.	Өнімділіктің негізгі көрсеткіштерін (КРІ) және тұтынушылардың қанағаттану деңгейін бақылау үшін мониторинг жүйесін құру. Деректерді үнемі жинау және талдау.	Өнімділік көрсеткіштері және тұтынушылардың қанағаттануы туралы есептер	Үздіксіз процес	Қаржы министрлігі
1.2	Жүйені түзету және жақсарту үшін деректерді үнемі талдау.	Жиналған деректерді бағалау және жақсарту бағыттарын анықтау үшін ұдайы аналитикалық сессиялар өткізу. Жүйені оңтайландыру бойынша іс-	Жақсарту жоспарлары және оларды іске асыру туралы есептер	Үздіксіз процес	Қаржы министрлігі
<i>1-ші таблицаның жалғасы</i>					

		шараларды жоспарлау және іске асыру.			
2	Функционалды кеңейту және масштабтау				
2.1	Пайдаланушы деректерін талдау және кері байланыс негізінде жүйенің функционалдығы мен мүмкіндіктерін кеңейту	Жаңа мүмкіндіктер мен жақсартулардың қажеттіліктерін анықтау үшін пайдаланушы деректері мен кері байланысты талдау. Жүйенің қосымша функционалдығын әзірлеу және енгізу.	Жаңа функциялар бойынша құжаттама және жақсартуларды іске асыру туралы есеп	4 айдан 6 айға дейін	Қаржы министрлігі
2.2	Қосымша қызметтер мен мүмкіндіктерді қосу үшін жүйені біртіндеп масштабтау	Жаңа қызметтер мен мүмкіндіктерді қосу үшін жүйені масштабтау кезеңдерін жоспарлау және жүзеге асыру. Әр кезеңде тестілеу және тиімділікке талдау жүргізу	Масштабтау жоспары және іске асырудың әр кезеңі туралы есептер	6 айдан 12 айға дейін	Қаржы министрлігі
IV кезең. Үнемі жақсарту					
1	Технологияны жаңарту және жақсарту				
1.1	Жаңа технологиялар мен трендтерді ескере отырып, IT шешімдерін үнемі жаңартып отыру.	Жаңа технологиялық трендтердің тұрақты мониторингі және оларды қолданыстағы IT шешімдеріне біріктіру мүмкіндіктерін талдау. Функционалдылық пен өнімділікті жақсарту үшін жаңартуларды жоспарлау және енгізу.	Жаңартулар және жаңа технологияларды біріктіру туралы есептер	Үздіксіз процес	Қаржы министрлігі
1.2	Пайдаланатын интерфейстің қауіпсіздігі мен	Қауіпсіздік және юзабилити-тестілеуге аудит	Қауіпсіздік пен интерфейсті жақсарту	3 айдан 6 айға дейін	Қаржы министрлігі
<i>1-ші таблицаның жалғасы</i>					

	ыңғайлылығын жақсарту.	жүргізу. Интерфейстің қауіпсіздігі мен ыңғайлылығын жоғарылату мақсатында жақсартуларды әзірлеу және енгізу.	құжаттамасы, іске асыру туралы есеп		
2	Кері байланыс және бейімдеу				
2.1	Пайдаланушылардан кері байланысты үнемі жинау және талдау.	Қосымша және веб-платформалар арқылы сауалнама жүргізу арқылы пікірлерін білу және кері байланыс орнату. Пайдаланушылардың қанағаттанушылығын және жақсарту қажеттіліктерін анықтау үшін алынған деректерді талдау.	Кері байланысты талдау есептері және жақсарту бойынша ұсыныстар	Үздіксіз процес	Қаржы министрлігі
2.2	Өзгеріп жатқан талаптар мен шарттарға сәйкес жүйені бейімдеу және өзгерту.	Кері байланыс деректері мен нарық трендтерін талдау негізінде жүйедегі өзгерістерді жоспарлау және енгізу. Пайдаланушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыруды жақсарту үшін функционалдылықты өзгерту және бейімдеу.	Енгізілген өзгерістер мен модификациялар бойынша құжаттама	Үздіксіз процес	Қаржы министрлігі
3	Кадрларды үздіксіз оқыту және дамыту				
3.1	Мемлекеттік қызметшілерге арналған тұрақты оқыту бағдарламаларын ұйымдастыру.	Жаңа технологиялар мен клиентке бағдарланған тәсілдерді қосалғанда, өзекті тақырыптар	Оқыту бағдарламалары және оқытылған қызметкерлер туралы есептер	Үздіксіз процес	Қаржы министрлігі

1-ші таблицаның жалғасы

		бойынша мемлекеттік қызметшілерге арналған оқыту бағдарламалары мен тренингтер циклін әзірлеу және өткізу.			
3.2	Қызметкерлердің жаңа технологиялар және клиентке бағдарлану саласындағы құзыреттілігінің жоғары деңгейін сақтау.	Қызметкерлерге арналған семинарларды, вебинарларды және біліктілікті арттыру курстарын тұрақты өткізу, сондай-ақ менторлық және коучинг жүйесін енгізу.	Оқыту және дамыту жоспары, орындалу туралы есеп	Үздіксіз процес	Қаржы министрлігі
Ескерту: Таблица автормен жасалған.					

Бұл Жол картасы негізінде ары қарай мемлекеттік органдарға мемлекеттік мүлікті сатуда клиенттерге бағдарлануды арттыруға септігін тигізеді. Магистерлік жобада айқындалған мәселелер шешімін табады. Атап айтқанда:

- Жеке тұлғаларды мемлекет мүлкін сатып алуға барынша көп қатыстыруға мүмкіндік ашылады;

- Бағасы 100 АЕК дейінгі және тез бұзылатын заттарды жедел сатуға септігі тиеді;

- Мемлекеттік органдардың жұмысы жеңілдейді;

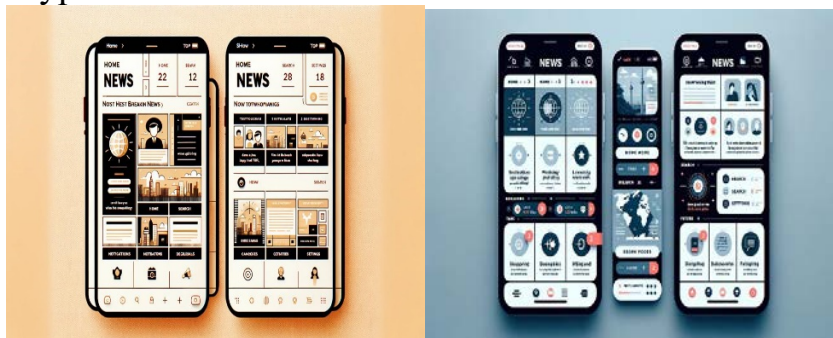
- Заттың құнын смартфон арқылы төлем жасауға мүмкіндік ашылады;

- Смартфон арқылы тұтынушылар консультация алып отырады.

- Мемлекеттік органдарда арнайы біліктілігін арттыру курстары ұйымдастырылады.

Төменде мобильді қосымшаның пайдалануға шығарылғандағы ағылшын тіліндегі болжамды кейіптері.

№5 Сурет.

Дереккөз: Скриншот E-Qazuna электрондық порталынан қиылған

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТ ПЕН ДЕРЕККӨЗДЕРДІҢ ТІЗІМІ

1. «Қазақстан Республикасында мемлекеттік басқаруды дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2021 жылғы 26 ақпандағы № 522 Жарлығы.
2. 1995 жылы 30 тамызда республикалық референдумда қабылданған Қазақстан Республикасының Конституциясы.
3. Қазақстан Республикасы көліктегі прокуратурасының мәлімдемесі. https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/gosimuschestvo-planiruyut-prodat-cherez-kolesakz-i-olx-491749/
4. Мемлекеттік мүлікті есепке алу саласындағы бірыңғай операторды айқындау туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 15 шілдедегі № 802 Қаулысы.
5. E-Qazyna электронды платформасы. <https://www.e-qazyna.kz/>
6. С. Л. Зарецкая. Ресейде және ТМД елдерінде жекешелендіру. Қазақстандағы жекешелендірудің негізгі бағыттары мен нәтижелері. <https://www.elibrary.ru/>
7. "Самұрық-Қазына" ұлттық әл-ауқат қоры" акционерлік қоғамының еншілес және тәуелді ұйымдары акцияларының пакеттерін бағалы қағаздар нарығына шығару бағдарламасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 8 қыркүйектегі № 1027 Қаулысы.
8. «Мемлекеттік мүлік туралы» Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 1 наурыздағы № 413-IV Заңы;
9. «Жекешелендіру объектілерін сату қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 9 тамыздағы № 920 Қаулысы;
10. «Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2015 жылғы 30 наурыздағы № 227 «Мүлікті тәркілеу бөлігінде қылмыстық іс бойынша сот үкімі негізінде не мүлікті мемлекетке беру туралы шешім негізінде тыйым салынған мүлікті өткізу немесе пайдалану қағидаларын бекіту туралы» бұйрығына өзгеріс енгізу туралы» Қаржы министрінің бұйрығы;
11. «Борышкердің (банкроттың) мүлкін (активтерін) сату жөніндегі электрондық аукционды өткізу және ұйымдастырушыны айқындау қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2015 жылғы 17 наурыздағы №178 бұйрығы;
12. «Жекешелендірудің 2021 – 2025 жылдарға арналған кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2020 жылғы 29 желтоқсандағы № 908 қаулысы.

- 13.«Жекешелендірудің 2016 - 2020 жылдарға арналған кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 30 желтоқсандағы № 1141 қаулысы.
- 14.«Жекешелендірудің 2021 – 2025 жылдарға арналған кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2020 жылғы 29 желтоқсандағы № 908 қаулысы.
- 15."Цифрландыру, ғылым және инновациялар есебінен технологиялық серпіліс" ұлттық жобасын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы № 727 қаулысы.
- 16.Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 12 қазандағы № 730 қаулысымен бекітілген «Қазақстандықтардың әл-ауқатын арттыруға бағытталған орнықты экономикалық өсу» ұлттық жобасы.
- 17.ҚР Президенті жанындағы басқару академиясының жариялымыдар жинағы.
///C:/Users/USER/Downloads/%D0%A1%D0%91%D0%9E%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A-%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%98%CC%86_draft_edited_split_26.05-%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D1%80%D0%B5%D0%B4-1%20(3).pdf
- 18.OECD. (2017). Guidelines on corporate governance of state-owned enterprises. OECD Publishing.
19. Nellis, J. (1999). Time to rethink privatization in transition economies? International Finance Corporation Discussion Paper No. 38.

**«Мемлекеттік мүлікті сату саласында клиентке бағдарлануды арттыру»
магистерлік жобасына аналитикалық жазба**

Жоба авторы: Бектаев Е.И.
Ғылыми жетекші: Исмаилова Р.А.

Жоба идеясы	Қолданыста бар мемлекеттік мүлікті басқаруға арналған электронды платформаны заманауи технологияларға сай жетілдіру
Орын алған мәселе (кейс)	<p>Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан Республикасында мемлекеттік басқаруды дамытудың 2030 жылға дейінгі Тұжырымдамасы: "Ең алдымен адамдар" - "адамға бағдарланған" моделін қалыптастыру туралы 2021 жылғы 26 ақпандағы № 522 Жарлығы қабылданды. Жарлыққа сәйкес барлық мемлекеттік органдардың қызметін қайта құру арқылы, бірінші кезекте тұрғындардың талап-тілектерін қанағаттандыру болып табылады. Өз кезегінде қоғамдағы мемлекеттік қызмет туралы ой-пікірлерін түбегейлі өзгертуге бағытталған.</p> <p>Мемлекеттік мүліктің есебін жүргізуде, оны сату бойынша арнайы Қаржы министрлігінің басқаруында E-Qazyna электронды платформасы (бұдан әрі –Платформа) жұмыс істеуде. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 15 шілдедегі №802 қаулысымен аталған платформаның біріңғай операторы болып, «Ақпараттық-есептеу орталығы» акционерлік қоғамы анықталған.</p> <p>Платформаның өзі ақпараттық кеңістікте танымалдылығы төменгі деңгейде. Жеке тұлғаларға тек қана «Сауда» бөлімінде тіркеліп әрекеттер жасауға жол берілген.</p> <p>Қалған бөлімдерде есептерді жүктейтін заңды тұлғалардың өздері немесе тиісті өкілеттіктері бар мемлекеттік басқару органдары пайдалана алады.</p> <p>Тұтынушылар тарапынан да (бұл жерде мемлекеттік органдар да тұтынушы болып табылады) мемлекет меншігіндегі тәркіленген мүліктерді қолданыстағы Платформада сату қиындықтар туғызып жатқандығы айтылды. Мысалы, Қазақстан Республикасының көліктегі Прокуратурасы мәлімдеме жасады.</p>
Мәселенің қолданыстағы шешу тетіктері	<p>Қолданыстағы тәсілдердің талдауы:</p> <p>Мемлекеттік мүлікті сатуда бір ғана тетік - қолданыстағы «E-Qazyna» электронды платформасының «Сауда» бөлімі мүмкіндік береді. Ал, электронды платформаның функционалдық барлық сервистік қызметтер саны – 25.</p> <p>Қазақстан Республикасы Үкіметі мемлекеттік мүлікті тиімді пайдалану мақсатында жекешелендірудің Мемлекеттік жоспарын ұдайы жаңартып отыр. Сонымен бірге, мемлекеттік органдар тарапынан мемлекеттік мүлікті басқаруды, оны жекешелендіру процестерін белсенді түрде цифрлық көшіру жұмыстары жүргізілуде. Атап айтқанда, Ауыл шаруашылығы министрлігі, жергілікті атқарушы органдар жер ресурстарын басқаруда Геопортал электронды платформасын енгізіп отыр. Бұл тетік арқылы бос жер телімдері, қазба</p>

	<p>байлықтарының орналасуы, бос қорлары, контрактілер туралы толық мәліметтер алуға болады.</p> <p>Артықшылықтары: Қазақстан Республикасында мемлекеттік мүлікті басқаруда цифрландыру процестері кеңінен қолға алынған. Оны ары қарай жетілдіруге толық мүмкіншілік бар.</p> <p>Кемшіліктері: Жеке тұлғалардың жекешелендіру процестеріне қолданыстағы электронды порталдың бір ғана бөлімі қолжетімді. Тұтынушыны қызықтыратын ақпараттардың тиісті көлемде берілмеуі.</p>
Мәселені шешу жолдары	<p>Балама тәсілдің сипаттамасы оны жүзеге асыру тәртібі: Ақпараттық кеңістікте бар Kolesa.kz, Krisha.kz, Kaspi.kz, OLX сияқты платформалардың тәжірибесі негізінде қолданыстағы электронды платформаның құны 100 АЕК дейінгі тауарларды сатуға арналған қосымша «Терезесін» ашу және оның мобильді қосымшасын жасау. Сәйкесінше тиісті нормативтік құжаттарға өзгерістер енгізу.</p> <p>Мүмкіндіктер: Жеке тұлғалардың мемлекеттік мүлікті сатып алу процесіне барынша тартады, қарапайым тұлғалардың мемлекеттік мүлікті сатып алуға кең жол ашады.</p> <p>Тәуекелдер:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Жеке тұлғалардың сатып алушылық қабілетінің төмен болуы; - Мемлекеттік органдардың төмен белсенділігі.
Күтілетін нәтижелер	<p>Баламалы тәсілдің тиімділігін өлшеу, оны іске асыруды бағалау тәсілдері:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Мемлекеттік мүлікті сатуда клиенттерді көбейту арқылы сату көлемінің ұлғаюы ресурстарды пайдаланудың тиімділігін арттырады; -Мемлекеттік мүлікті басқаруда электронды құралдарды пайдалану өрісін кеңейтеді; -Мемлекеттік мүліктің базасына ақпараттық қолжетімділік артады; -Ақпарат алмасу жүйесі кеңейе түседі.
Әдебиет	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Қазақстан Республикасында мемлекеттік басқаруды дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2021 жылғы 26 ақпандағы № 522 Жарлығы. 2. 1995 жылы 30 тамызда республикалық референдумда қабылданған Қазақстан Республикасының Конституциясы. 3. Қазақстан Республикасы көліктегі прокуратурасының мәлімдемесі. https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/gosimuschestvo-planiruyut-prodavat-cherez-kolesakz-i-olx-491749/ 4. Мемлекеттік мүлікті есепке алу саласындағы бірыңғай операторды айқындау туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 15 шілдедегі № 802 Қаулысы. 5. E-Qazyna электронды платформасы. https://www.e-qazyna.kz/ 6. С. Л. Зарецкая. Ресейде және ТМД елдерінде жекешелендіру. Қазақстандағы жекешелендірудің негізгі бағыттары мен нәтижелері. https://www.elibrary.ru/